1634 Rysiński – przypowieści

PRZYPOWIESCI Polſkie,

Przez

SALOMONA RYSINSKIEGO

zebráne, á teraz nowo wydáne, y ná Centuriy oſmnaśćie rozłożone.

Roku Páńſkiego 1634.

Ná Przypowieśći Polskie. S. R.

Przysłowia rożne rożnym iezykiem wydano,
Nasze snadź dla niedbálstwá głucho dotąd miano.
Typierwszy t[illegible]ałeś RYSINSKI, *moy drogi,*
Ze y w to nász Sármácki iezyk nie vbogi.
Záczym Muzá Słowieńska tákie twe zábáwy,
Osądźiłá być godne wiekuistey sławy.
Sławy, ktorą, zdárzy Bog, ty zákwitnieß wßedźie,
Dokąd potomkow cnego Lechá stawáć bedźie.

D. N.

O Tymże.

Jáko w ßerokim polu rozstrzeláne strzały
Zniozßy w kupe nápełnić kołczan, trud nie máły.
Abo Zboże po gárśći rzeżąc wiążąc w snopy,
Y vkłádáć, ćießka to fátygá, do kopy.
Ták bez pochyby y tyś strawił śiłá czásu,
Y záżyłeś z tesknicą wielkiego nieWczásu,
Około Przypowieśći w te kupe zebránych,
Y do reku ták swoim, iák obcym podánych:
Wiec iáko groch przebrány snádnie ludźiom práżyć,
Ták twey wyborney pracey káżdy może záżyć.
Przeco od bácznych słußną otrzymawßy dźieke,
Ożuwcom zádaß sercu ich zwyczáyną meke.

P. B. D.

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Prima.

A

A Biało? Biało. A czarno? Czarno.
Abo moy Groß nie Großem?
A golono? golono. A ſtrzyżono? Strzyżono.
Abo moiá gebá cholewá?
Abo piy ábo ſie biy. Aut bibe aut abi.
Abos nie ſłyßał/ kiedy w liśi ogon trąbiono?
Abos tu po ogień przyßedł?
A moiá Káretá gdźie? Tám gdźie ią Konie záwiozły.
A náßy w chroſt.
Anielſkie tám mießkánie/ gdźie iadáią/ á nie feydáią. 10

Ani baknął/ áni iaknął.
Ani be/ áni me. Ne gry quidem. *Proverb. Græc.*
Ani mie tám/ áni mie ſám. Lupum auribus teneo. *Terent.*
Ani ná wśi/ áni w mieśćie/ nie trzebá wierzyć niewieśćie.
Nec cras nec heri, nunquam credas mulieri.
Atoż náß żywot/ vſeydawßy ſie vmrzeć.
Ave Rabbi, á zá płotem Drabi.
A w tymem ſie ocknął/ áno iuż dźień/ á wßyſcy w białey zbroi. Interim ego experrectus ſum. *Proverb Græc.*

B

Babá z wozu/ kołom lżey.
Bábá lecąc ze wſchodu wołáłá/ Co dáley to gorzey.
Báránie/ Nie mać wodá. 20

Bárźiey iuſzno/ niźli rybno.
Bedźie tez ſłońce przed náſzymi wroty.
Bedźie dobrze/kiedy złe ſzyie złamie.
Bedźieſz miał: ále trzebá żebyś poćierpiał.
Bez przyczyny/ nie ſzukay dźiedźiny.
Bez pieniedzy do Miáſtá/ bez ſoli do domu.
Bez lecá ná woz/bez wioſłá ná wode/bez oſtrog ná koniá nie (wśiáday.
Bez prace/nie beda Kołacze.
Bez wieśći przygody przypadáia.
Beśpiecznie myſzy biegáia/ gdy Kotá domá nie máia. 30

Bez wioſłá ná morze.
Biedna ſtárośći/wſzyſcy ćie żadamy/
A kiedy przyidźieſz to záś nárzekamy. Senectutem, ut adipiſcantur, omnes optant, eandem recuſant adepti. *Cicero.*
Senectutem, quamdiu abeſt, quilibet exoptat, eandem poſtquam venerit, incuſat. *Menecrates.*
Bierze Wilk y liczone. Non curat numerum lupus. *Maro.*
Biega z nim by z Wilcza ſkora po Koledźie.
Baki ſtrzela.
Biy/ plácz/ vćiekay á świádcz.
Biádá tey Kokoſzy ná ktorey Jáſtrzabá łowia.
Biy Nyklu Igarze.
Biy Mroczku Zydy.
Bedźieſz bit/ iáko świety Wit.

Biyże Sochá/boć ich trochá/y to płochá.
Bitemu pśu/ tylko kiy vkázáć.
Terretur minimo pennæ ſtridore columba.
Vnguibns accipiter ſaucia facta tuis. *Ovidius.*
Błazenſka rzecz nie ma odpowiedźi.
Inutilis quæſtio ſolvitur ſilentio.
Błaznow wſzedźie pełno. Stultorum plena ſunt omnia.

Bliżßa koßulá niż kábat. Genu ſurâ proprius.
Bity płácze. Dolor facit diſertos.
Bog wyſoko/ á przyiaćiel dáleko.
Bogá mieć w reku/ á zbáwienia nie vprośić!
Non dimittam te, niſi benedixeris mihi. *32 Geneſ: 26.*
Bog troyce lubi. Numero Deus impare gaudet. *Maro.*
Bogu ſłuż: á Diabłá nie gniewáy. *Iagello K.* 50

Bogátego pokutá/ vbogiego łáźnia.
Błogoſłáwieńſtwo Rodźicow/ wiele może.
Biie ná bárk.
Błogo temu przy dworze/ komu domá plug orze.
Bogáty zá vbogiego nie płáći.
Bogáty ſie dźiwuie/ czym ſie żebrak gnáruie.
Bogáty ſie dźiwi/ czym ſie chudźiná żywi.
Boiac ſie Wilká do láſá nie iść.
Brát vmrze/ drugi zoſtánie.
Brodá iák v Proroká/ á cnotá iák v Drabá.
Cum faciem videas, videtur eſſe quantivis precii. *Terent.*
Brzegowi poderwánemu nigdy nie duſay. 60

By był Wilk nie ſeydal/ iużby był dawno zá gorą.
Byliſmy tu byli/ ále nie vtyli: y wy tu bedźiećie/ á nie vtyiećie.
Być kożie ná wożie.
By nie cudze płatki/ nie miałby kráwiec kárwatki.
By nie przygody/ byłby świát iáko gody.
By nie mroz ná złe pokrzywy/ byłby ten ſaſt záwße żywy.
By ná pśie raz.
By muchy ná miod.
By pies ná śienie/ ſam go nie ie/ á krowie go nie da.
Canis in præſepio. *Proverb: Græc:*
Był Wilk w śieći/ y przed śiećia.
Vulpes iterum laqueo non capitur. *Svidas.* 70

By to było Pánu Bogu miło/ námby ſie nigdy nie przy=(krzyło. N. Rey.
Bywßy źle zepſowáło ſie.
Boſkiey nátury zákrawá/ iednym bierze/ drugim dawá.
Bywßy z Oycá Kuchárzem/ záchćiał też być Málárzem.
Byś ſwemu pſu y noge vćiął/ przećie on zá tobą poydźie.
By wrobl ná ſtodole.
Bywał Janek v dworu/ wie iáko w piecu palą.
By Pánnom nie dźieći/ Zołnierzom nie ſtraż/ Vrzędnikom (nie liczbá/ ⁊c.
Biádá temu domowi/ gdźie krowá dobodá wołowi.
Bywßy w Ruśi/ do domu muśi. 80

Bywßy v ludźi/ będźie y v nas.
By koń o ſwey śile wiedźiał/ żadenby ná nim nie śiedźiał.
Bywáły: był trzykroć ná Beſkićie/ á czwarty raz ná Kre=pąku zbuiał.

C.

Czapká zá Bieret.
Cżći Rántorze Miſtrzá. Honores grandes.
Co w czás/ to z nás. | Co w czás/ to dobrze.
Czáſu woyny/ y czáſu powietrza nawięcey nowin.
Bellum pater omnium. *Proverb. Græc.*
Co Bog dał to w kobiałkę.
Co ſie prędko wznieći/ nie długo świeći. Quod citò fit, citò perit. 90

Co kray to obyczay. Suus cuique genti mos.
Człowiek Boże igrzyſko. Dii homines ut pilam habent, *Plaut.*
Chłop ma być iák náśiekány kiy. Forma viros neglecta decet.
Czego ſie z rázu ſtorupá nápiie/ to ſie zniey potym nigdy nie wymyie. Quod nova teſta capit, inveterata ſapit.
Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit, Teſta diu.
Co ſie vpiecze to vkroy. Præſentibus utere. *Horatius.*
Cicha wodá brzegi podrywa. Quâ flumen placidum eſt, forſan latet altius unda. *Cato.*

Cnotá w czerwieni chodźi. Rubor est virtutis color.
Chleb z ſolą z dobrą wolą.
Czapká/ chlebem y ſolą/ ludźie ſobie ludźi niewolą.
Czyiá ßkodá/ tego y grzech. 100

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Secunda.

Chudobá cnoty nie tráći.
Chorobá nie piáſtuie.
Cnotá y pokorá nie ma mieyſcá v dworá.
Sinceris & ſimplicibus væ ſemper in aula.
Co ná ſercu v trzeźwego/ to ná ięzyku v piiánego.
Quod in corde ſobrii, id in ore ebrii.
Co muśiß/ czyń z chęći.
Co ſie ſtáło/ rozſtáć ſie nie może.
Quod factum eſt, ~~infectum~~ fieri nequit.
Co z oczu to z myśli. Quod procul ab oculis, procul ab animo.
Czego oko nie widźi/ tego ſercu nie żal.
Co ſie łyſo vrodźi/ łyſo zginie.
Cudze rece lekkie/ ále nie vżyteczne. Leves ſunt alienæ manus, ſed inutiles. 10

Cnotá noge złamáłá/ z Prawdy dno wypádło/
A Pokorze v dworu iuż bárzo nádbládło.
Czoſnek trzy kroć przeſádzony obráca ſie w trućizne.
Cießka boleść/ gdy ſie chce ieść/ ießcze ćieżßa/ kiedy iedzą á nie dádzą.
Człowiek ták/ á Bog ináczey. Homo proponit, Deus diſpo- (nit. *Hieron.*
Chromy chce dáley ſkoczyć/ á ślepy widźieć.
Co głowá to rozum. Quod capita, tot ſenſus, *Terent.*
Co Pánek to dzbánek.
Cygan dźiećmi świádczy.

Chárt pokorny/ ogarz łákomy/ wyżeł zwádliwy.
Co wiedźieć iáko bierá pádnie. 20

Czyi Byczek tego byczek/ byle náße ćielatko.
Chuda fárá/ ſam Pleban dzwoni.
Chłop nośi proch/ á Pan Bog kulki.
Co zá Czech ſłowo trzymáć?
Chudźino z Aleparzá/ niechći Bog przyſparza.
Chłopietá nigdy nie vroſtą.
Chodźi iák owieczká/ á tryká iák Báran.
Co zá ßáßek/ wrácáć ſię ná ſwe legowiſko.
Chceßli przyiaćielá ſtráćić/ pieniedzy mu pożycz.
Co drugiemu daß/ tego ſam nie maß. 30

Ciężey winien co źle rádźi.
Ciężßa krzywdá od ſwego.
Częśći Vrzednicy/ ßkodzą wßyſcy.
Co śmieß rádźić/ śmiey ſam czynić.
Patere legem quam ipſe tuleris, *Charondas.*
Co ſię nágodźi/ ſchowáć nie ßkodźi.
Co chorobá/ to Doktor.
Co Diabeł zgubi/ to my znaydźiem.
Co tobie nie miło/ tego drugiemu nie czyń.
Quæ tibi fieri non vis, alteri ne feceris.
Ciągnie do śiebie/ by Mágnes żelázo.
Trahit ad ſe ut Cæcias nubem. *Proverb. Græc.*
Cudzemu pſu/ cudzemu koniowi/ y cudzey żenie/ nie trzebá dowierzáć. 40

Cieżki ſąśiad we wśi/ w domu/ y ná woźie/ ále naćieżßy w łożku.
Czás octu zá piecem pilnowáć.
Cená w mießek nie idźie.
Chyłem borem/ czarnym ßlákiem.

Co otrok to otrok/ á co murwá to murwá.
Cudza pszenice ogánia/ á iego wroble pija.
Czego Pánowie náwárzą/ tym sie Poddáni popárzą.
Quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi. *Horatius.*
Cztery nogi białe/ piąta łysiná/ ieśli Koń dobry/ wielka nowiná.
Chłopi ná wśi/ á żacy w szkole odmiánie Przełożonych bárzo rádźi.
Chłop radby co tydźień Woytá/ co mieśiąc Vrzędniká/ á co rok inszego Páná miał. 50

Cztery kąty/ á piec piąty.
Co w swoich śmiećiách/ to nie zginie.
Czosnek ma głowę białą/ á ogon źielony.
Czći gory/ lásy/ mosty/ chceszli mieć grzbiet prosty.
Czás z czásem/ czás zá czásem/ czás przed czásem/ czás po czáśie/ wszytko sie z czásem mieni.
Tempora mutantur, & nos mutamur in illis.
Co wino rádźi pijáią á tłuste kąski iadáią
Nie zbiorą tácy pieniędzy/ owszem záwsze będą w nędzy
Qui amat vinum & pingvia, non ditabitur. 21 *Prover.* 17.
Qui voluptati obsequentes sunt, dum vivunt, haud multum hæredem adjuvant. *Terentius.*
Cześć przyrodzenia nie mieni.
Co máłym ptaszkiem do ksiąg wleći/ tego nawiętszym wołem nie wyciągniesz.
Choć vbogo/ byle chędogo.
Czego nie wárzyć / tego szkodá y zárębowáć. 60.

Cudnie kiedy grą/ á kiedy przestánie ieszcze cudniey.
Chybáby łyká poschły/ konopie grad potłukł/ á przez szubienicę wodá ćiekłá/ tedyby nie wiśiał.
Chrzan sie chłubił/ Dobry ia z miodem. A miod ná to: Kát ćię prośi/ dobry ia y bez ćiebie,
Co mi po studni/ kiedy sie z stoku nápiję?

Cùm tibi ſufficiant cyathi, cur dolia quæris?
Ciagnie Wilká przyrodzenie do láſá.
Naturam expellas furca, tamen usque recurret. *Horatius.*
Co ſobie Ziemiánin nágotuie/ to mu Senator zie.
Ciagnie ſie żylá/ gdźie ſie náłożylá. Natura trahit ad ſua jura.
Chłopſka rzecz śilá ieść: á śilá pić ßláchecka.
Choć pieniadze wydaß/ przecie mießek chowáy.
Co pozno/ to prozno. 70

Chluſtal/ chluſtal/ áż też vſtal.
Czuie wilká w żyćie. Canes vetuli non latrant temere.
Co wiedźieć kogo pierwey wilk vie.
Co ćiáło lubi/ to duße gubi.
Corporis delicium, animi exitium.
Corká ſwey mátki we wßem násláduie.
Suczká ſwey Pániey záwße trop pilnuie.
Qualis mater, talis & filia. *Ezech.* 16.
Qualis hera, talis catella. *Pol. Virgil.*
Co ſie ná rozum wydáia/ rádźi tácy vpadáia.
Faciunt intelligendo, ut nihil intelligant. *Terent.*
Co ſie rádźi zálecáia/ nie rádźi ſie ożeniáia.
Omnes qui amant, graviter ſibi uxorem dari ferunt. *Idem.*
Chłop ná chłopá/ kiedy wedle boku płochá.
Czeſto z brzegow wylewa/ kto długie wodze miewa.
Nimia licentia evadet in aliquod magnum malum. *Terent.*
Czego kto prágnie ná iáwi/ to mu ſen przed oczy ſtáwi.
Somniat ea, quæ vigilans voluit. *Idem.* 80

Chytry by woł.
Vulpes bovem agit. *Suidas.*
Czego nie maß/ nie obiecuy.
Chłopá ná Páná nie godźi ſie wſádzáć.
Czeká iák kániá dżdżá.

D.

Dwá Pan/ trzy woyſko.
Do czáſu dzbánek wode noſi.
Dárowánemu koniowi nie pátrza w zeby.
Dobra pſu muchá/ á Mátyaßowi płotká.
Dobre/ długo ſie pámieta/ á złe ießcze dłużey.
Dobre dáleko ſłycháć/ á złe ießcze dáley.
Fama malum, quo non aliud velocius ullum. *Maro.* 90

Dźiwne ſpráwy Boſkie: Mirabilis eſt Dominus in operibus (ſuis.
Dźiwnie Bog ſtrzeże niewinnego.
Datek Páná dobrego/ czyni ſługe pilnego.
Dobremu koniowi przyſypuią obroku/ á złemu vymuią.
Dobrze mowią przy dworze/ nie kupią kotá w worze.
Spem precio non emo. *Teren:*
Dobra chęć ſtoi zá vczynek. Voluntas reputatur pro facto.
Drzwi do láſá.
Dźięćioł drzewo pſuiąc/ y nos ſobie pſuie.
Dla tego kowal ma kleßcze/ żeby go nie vgaráło.
Do Koryntu przyść nie káżdemu ſnádnie.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum. *Horat.* 100.

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Tertia.

DO ſtárego kożuchá nowe rekawy.
Do ſwego dyabeł łyßke miodu włożył/ á do cudzego dwie.
Dobre z dobrym/ á złe ſámo.
Dobrze to komu ſie konie wiodą y żony.
Dałći Bog dáry/ Używayże miáry.
Dáleko kęſy Záiacá.
Dla śćießki gośćińcá nie opußczay.

Dom iák piekło.
Domowego złodżieiá/ nikt śię nie vstrzeże.
Day Boże w dobry czás mowić/ á we zły milczeć. 10.
Drogi Diáment złotem osádzony/
W rostropnym sercu vmyśl vmiżony.
Dar zá dar/ słowá zá słowá.
Res vis? res porta: Pro verbis, verba reporta.
Dobra kozá ná wrześie.
Dość sárnie ogoná po rzyć.
Ne sutor ultra crepidam.
Dla przyiáćielá nowego/ nie opuszczay stárego.
Novos parans amicos, ne obliviscere veterum. *Herm: Barbarus.*
Dniem láto nie pozne.
Quod parum est, pro nullo habetur. *Aristot:*
Dáleko pietá oká. Aliter sues olent, aliter catuli.
Dżieśięć zbroynych v iednego nágiego nic nie wezmą.
Day áboć wydrę.
Dźwięk zá wech. 20
Dano kurowi grzędę/ á on ieszcze wieże chce.
Dla pokoiu tę broń noszę/ O ktory ćię Boże proszę.
Do práwás przyiechał nie z práwem.
Regionis quam incolis, mores induito, *Proverb: Græc.*
Si fueris Romæ, Romano vivito more.
Si fueris alibi, vivito sicut ibi. *Vulgus.*
Day to psu co masz ná sercu.
Dáleko gębá od potráwy. Inter os & ollam.
Dżiádowska sztuká/ tycze śię wnuká.
Turpis fama datur sæpe minoribus. *Ausonius.*
Do dobrego trudno o klusaká/ á do złego iednochodniczek ciák tu był.
Dawszy rękomá/ biegay nogomá.
Dobrze rádżi/ kto ludżi nie wádżi.

Do práwá iednego woru z pieniadzmi/ á drugiego z pilnośćia potrzebá. 30

Diabeł niechćiał być Kuchárzem/ Furmánem/ Mámką/ ále chćiał być młynárſkim Wieprzem/ vrzedniczym Koniem/ y Xiezą Kucharką.

Dwuliczna Kitayká.

Dźiś pić/ Jutro nic.

Dla keſá ſławki/ iáko trawki/ Zołnierz zdrowie wáży.

Dobre záchowánie lepſze niż gotowie pieniadze.

Qui profuit multis, hunc tuentur multi. *L. Vives. Vulgo.*

Bonus Servatius, facit bonum Bonifacium.

Tota vita dies unus *L. Vives.*

Dźiuráwy wor trudno nápcháć.

Pertuſo dolio nihil infunde. *L. Vives.*

Domyśliſz ſie kiedy czarny woł ná noge náſtapi.

Doſtánie ſie go o cudzey ſtráwie.

Dryiá w Szmiglu koniá wygráłá/ á chłopá obieſzono. 40

Dwá zá łep/ trzeći do Kálety.

Dla zazdrośći/ nie pokázuy máietnośći.

Propter invidiam, vela opulentiam.

Domá ſtroyny/ ná Woynie hoyny/ v Dworu myśliwy/ w Kárczmie z wádliwy/ nigdy nie wſkora.

Dom nie Záiac/ nie vćiecze.

Do śieći wpádnie/ kto z głupim kradnie.

Debowa wić vczy robić/ á Brzozowa/ rozum dawa.

Dwá rázy Zoná meżá biłá: Raz/ że ogurki lupił; Drugi raz/ że iáblek nie lupił.

Dla tego ſie Bráćia dźiela/ Ze ieden ſłodko iada/ á drugi gorzko: Jeden ſłono/ á drugi kwáśno.

Do Kośćiołá trzebá kluſem/ á z Kośćiołá iednochoda.

Dźiećie nie płácze/ Mátká niewie czego potrzebuie. 50

Dobra noc rozumie/ wieß to Pan Bog kiedy ſie z toba oglądam.
Diabeł Ewe po Włoſku zwodźił/ Ewá Adámá po Czeſku: Bog ich po Niemiecku gromił/ Anioł záś po Węgierſku (z Ráiu wygnał.
Dźięćiołowi ſwoy nos nie wádźi.
Dał ſie Bog nápić/ á Diabeł nie dał ſie wyſpáć.
Dobre z dobrym/ á złe ſámo.
Drzewo ktore ſkrzypi/ dłużey w Leśie ſtoi.
Dwiemá ćiáſno/ á iednemu ták wczás.
Dźieśięć Liſowátych do iednego Białokurowátego ná po- (ráde chodzą.
Day Boże wßytko vmieć/ á nie wßytkiego vżywáć.
Scire malum, non eſt malum: ſed facere malum, eſt peſsimum.
Dla rány ſie nie bić/ dla pochmiela nie pić/ dla Fránce nie obłápiáć: 60.

Dwáy głupich ná świećie: Pan/ co niechętnego ſługę chowa: á ſługá co niechętnemu Pánu ſłuży.
Dáley Kot trząśnie/ niżli myß ſkoczy.
Dwor iák dźiuráwy wor/ nigdy go nie nápchaß.
Dla Przyiaćielá naylepiey Kukiełkę kupić: bo ieśli ſie mu nie podoba/ tedy ia ſam zieß.
Dwie niedźieli kwitnie/ dwie Niedźieli ſie wyſypuie/ dwie niedźieli doyźrzewa zboże ná polu.
Dobra wieść/ kiedy nioſą ieść.
Dla tego Diabeł mądry/ że ſtáry.
Dobry człowiek nie fráſuie ſie kiedy Szubienicę widźi.
Lex juſto non eſt poſita. *B. Paulus.*
Dźiewki iák Konopie prętko roſtą.
Dormi potus & vives. Tám ſpi gdźie ſie vpiieß. 70.

Do Kośćiołá kiedy chceß/ á ná Ratuß muśiß.
Dawßy cześć/ dayże y wolą.
Dźiećię zá rękę/ Mátkę zá ſerce.

Dobre piwo piy sam / á zły miod day sám.
Day Boże dobrą broń mieć / á nigdy iey nie vżywáć.
Dwu trzeći rozwadza.

E

Ey dość po przecke.
Memento te: Intra pelliculam Cerdo tenere tuam. *Martial.*
Ey śiáno śiáno / mogliby ie ~~Kozy ieść~~.
Ey toć łże / áż śćiány schną.

F

Foráz Dworá. 80.

Flágmá powroz ná stáre.
Fistek zá fistek / Listek zá listek.
Fortel ná hárdego / nie dbáć nic o niego.
Furman we złym rázie odrzeka sie swego stanu / á przyiecháwszy ná nocleg znowu woz smáruie.
Fortunatow mieszek. Aureum vellus. *Suidas.*

G

Gániąc kupić / á chwaląc przedáć.
Laudat venales, qui vult extrudere merces. *Horatius.*
Malum est, malum est, dicit omnis emptor, sed cum recesserit, tunc gloriabitur. 20. *Proverb.* 14.
Gdźie miło / tám oczy: gdźie boli / tám ręce.
Vbi quivis dolet, ibi manum habet.
Głos ludzki / Głos Boży. Vox populi, Vox Dei.
Głodnemu chleb ná myśli.
Gromádá Psow / śmierć Záięcza. 90.

Głos ludzki zgadza sie z wolą Bożą.
Gdźie rozum z Cnotą / dobry skład.
Gorsza spráwá niż w Ośieku.
Gospodarz powinien wiedźieć o Polu / o Gumnie / y stáyni.

Goſpodyni powinná wiedźieć o Kuchni/ o Szpižárni/ y o Piwnicy.
Grzechy młodośći kárze Pan Bog ná ſtáre kośći.
Viſitat Dominus delicta juventutis, in oſſa ſenectutis.
Głodnych y Muchá powádźi.
Głupi/ kiedy milczy/ zá mądrego vydźie.
Stultus quamdiu tacet, ſapiens eſſe videtur.
Głowká by Mákowká/ á rozumu by náplwał.
O quale caput: & cerebrum non habet! *Æſopus.*
Gdźie ćienko/ tám ſie rwie. Abrumpitur facilè tenuis funiculus. *Lucianus.*
Gwałtem wźiąć może/ ále dáć nie może. Volenti non fit injuria. 100.

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Quarta.

Gdźie ćię rádźi widzą/ tám nie czeſto bywáy: á gdźie nie rádźi/ tám ni gdy.
Gdzie Diabeł nie może/ tám Bábę pośle.
Non audet ſtigius Dæmon tentare, quod audet
Dives fraudis anus, *&c.*
Gniew bez śiły nic nie ieſt. Vana eſt ſine viribus Ira.
Gdźie śiłá tám y moc.
Gniewa ſie Bábá ná targ/ á targ o tym nie wie.
Gdźie ogon rządźi/ tám Głowá błądźi.
Gdźie nie możeß przeſkoczyć/ tám trzebá podleść.
Faſtigio caput ſubmitte. *L. Vives.*
Gládki ná ſtrych/ á ßpetny do pudłá.
Gorzałká zá groß przyiáćielá vczćiß/ á zá dźieśięć vmorzyß.
Gorzałká iák złodźiey/ áni wzwieß iáko ſie wkrádnie. 10.
Goſpodarzowi trzebá być głuchym y ślepym.

Gdy się możni mnożą/ ludzie vbożą.
Cùm surrexerint impii, abscondunt ur homines. 22. Prov: 28.
Gdy szukasz rády/ strzeż się pilno zdrády.
Gdy dwáy rzeką żeś pijány/ możesz iść spáć bez nágány.
Gdzie Pan hárdy/ á chleb twárdy/ ktemu piwnicá ná kolku/ bládá tám chudemu pácholku.
Gdy Sokoł zdechnie/ bije go y wroná.
Mortuo Leoni etiam mures insultant.
Gdzie trzebá pápáć/ tám trzebá y kákáć.
Grzegorz/ czegoż? Podź robić/ o nie mogę chodźić: podźże ieść/ toć muszę poleść.
Gospodárstwo/ kłopotárstwo.
Gospodárstwo wezłowáte słowo/ nie wnet będźie/ co rzeczesz/ gotowo. 20

Gdźie rozumu nie/ czás pomoże.
Grábieżna klácza/ kontentuie się y plewámi.
Głośny dzwonek zła stawá.
Gdźie dla dwu nágotuią/ tám się trzeći náie.
Gdy iedźiesz w drogę/ áno piecze słońce/
Nie chroń się dla dżdżá wźiąć sobie opończę.
Ingrediare viam, cœlo licet usque sereno,
Ad pluvias nunquam penula desit aquas. *Martial.*
Gdźie kogo nie proszą/ tám go kijem wynoszą.
Gdy się kto tobie bárzo ofiáruie/
Abo ćię iuż ćiął/ ábo ćiąć gotuie. *Prov. Italicum.*
Głupi dáie modry bierze.
Głośny bęben zá gorą/ á kiedy do nas przyidźie/ álić iák pudełko.
Quæ Remota metuuntur, admota contemnuntur. *Tacitus.*
Minuit præsentia famam. *Lucanus.*
Gdźie złe przypadki/ tám przyiaćiel rzadki.
Cùm fortuna perit, nullus amicus erit. *Ovidius.*

Viri calamitoſi, amici diffugiunt. *Prov. Græcum.*

Głaſzcz ty kotowi ſkore/ á on ogon wzgore.
Goſpodarzá w domu nie czeſtuy/ czeladźi mu nie poy/ Zenie ſie iego nie zálecay.
Gdy chudak Páná dáruie/ Diabel z niego przekwintuie.
Cum pauper diviti donat, tunc Diabolus ridet. *Prov. Ital.*
Gość w dom/ Bog w dom. Hoſpes venit, Chriſtus venit.
Gdźie Pan Bog kośćiol buduie/ tám diabel káplicę ſtáwi.
Diabolus eſt ſimia operum divinorum.
Gdźie powie ſucho/ tám po vſzy vlgnieſz/ godźien wiáry.
Grożny ná żonę kto nie ma ſwey żony.
Goſpodarzá w domu trzebá ſłucháć.
Quod jubet hoſpes agas, Si non vis ſumere plagas.
Gdźie iedzą/ tám iedz/ á gdźie robią/ tám idź precz nie záwadzay.
Gdźie ſie leie/ tám ſię dobrze dźieie.

Gdźie go z ieść/ tám go zieść/ byle nie domá.
Goraca miłość/ ſánna drogá/ krogulcze pole/ nie długo trwáią.
Głupiemu ſłużyć/ w nocy ieżdźić/ w kárczmie goſpodárowáć/ wſzytko niemal zá iedno.
Gdźie [illegible] furmáni piią/ tám naylepſze piwo. y Dziadowie
Gość ná iednę noc w cudzym domu zoſtawſzy kolek w śćiánę wbije.
Gdźie zgodá/ tám Pan Bog mieſzka.

H.

HAńbá/ Bohátyrſkie dźieći. Heroum filii noxæ.
Hárkáwemu rzeczy doſtáie.
Hámuy kolá z gory/ Chcac ochronić ſkory.
Hándzámći ia Mátyaſzu hánká/
A tyś niniemal że Woiewodzanká.

J.

JAki Pan/ táki kram. Mala mens malus animus. *Ter.*
Miniſtri ferunt Dominorum ſuorum mores. *Vlr. Huttenus.*
Jeden ieſt ſpoſob vrodzenia/ á tyśiąc zginienia.
Vna eſt naſcendi, moriendi mille figuræ.
Jákie drzewo/ táki owoc.
Qualis quæque arbos, tales ſolet edere fructus.
Jáko gala/ tako bila. Vicem pro vice, reddam tibi amice.
Jnßy Krol/ á inßa Pani Báránowſka.
Już widze że nie przelewki.
Jeßcze ſie nie vrodziło/ á iuż okrzczono.
Qui futurus eſt, vocatum eſt nomen ejus. *6. Eccleſ. 10.*
Już to głod/ kiedy wilk wilka kaſa.
Acerba ſunt tempora, quibus lupum lupus eſt. *1. Caſus.*
J wilk ſyt/ y owce cále.
Jedná nędzá nie dokuczy. Nulla calamitas ſola. 60

J tego Pan Bog nie pomálu treſkce/
Komu da ßpetna twarz/ miłoſne ſerce.
Jm dáley w lás/ tym więcey drew.
Dato uno abſurdo, ſequuntur infinita.
Jednemu ßydłá gola/ á drugiemu brzytwy niechce.
Jákoby ná Niemieckim kazániu był.
Jákoby też o żelaznym Wilku báiał.
Jákoby też groch ná ściáne miotał.
Jáko wodá z Káczki.
J koń nád śile nie ſkoczy. Ad impoſſibilia nemo obligatur.
Jáko ſobie pośćieleß/ ták ſie wyſpiß.
In dieſtus Eliæ, kiedy zákſta kiie. 70

Jm kot ſtárßy/ tym ogon twárdßy.
Już to ßczwány Wilk.
Ja o Páwle/ á on o Gáwle. Ego de allio, ille verò de cepis.

Jedná cnotá/ nie cnotá. Vna virtus, nulla virtus.
Jáki táki vrząd/ lepszy niż prosta służbá.
Jal sie gryść rzemienia.
Ja z tobą w rynek/ á ty przedsie w vlice.
Jeslis Pan/ siáday ná Kobiercu.
Idzże Seráfinku/ Máćierzyn kocháńku.
Już po Herapie. 80

Jáko sie nie vpalić/ ogień w zánádrzu máiąc?
Numquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo; ut veſtimenta illius non ardeant? *6. Proverb. 27.*
Jeslis Pan choway sługi.
Już dźiśia y wszy kászlą.
Jeden Oćiec dźieśiąći synow wychowa/ á dźieśięć synow iednego Oycá wychowáć nie mogą.
Jedno zwinąć/ drugie zminąć.
Jáko ty Rodźice swoie/ ták ćie vczczą dźiatki twoie.
Quæ feceris Parentibus, eadem a liberis expecta.
Im wiecey gátunku/ tym wiecey frásunku.
Plus eſt ſollicitus magis beatus. *Auſonius.*
Ják wiánki wił.
Ják we stu koni przybył.
Jesli sie kto náprze z strony koniá/ wozu/ sukniey/ żony/ ku iákiey kolwiek potrzebie/ nie puszczay z domu bez śiebie: woz połamią/ suknią zmázą/ koń osádnią/ żone z łásko odeszłą. 90

Ile chytrcow/ tyle medrcow.
Jákie odźienie/ tákie vczczenie.
Jáko ćie widzą/ táko ćie piszą.
Junosza/ ogień w dom wnaszą.
Idąc do Dworu/ trzebá ćierpliwośći woru.
Jedná Bábá kámień do studnie w wáli/ á dźieśięć go chłopow nie dobedźie.

Jeden zá ośmnaście/ á drugi zá dwádźieśćiá bez dwu.
Jeszcze mu śie to nie przepiekło/ á iuż ná nowe zárabia.
Jáka praca/ táka placa.
Jeden Wiedeń/ Prágá mágá/ Krákow Miásto. 100.

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Quinta.

Ják po Xiedzu/ co kto porwał/ to iego.
Ják Antolki połykał.
Jednym ćiosem gebá z nosem.
Ják dźieśiećinny brog wszytko przyimuie.
Ják pod rynną śiedźiał.
Idąc do Woytá/ obá śie boytá.
Jedno sásá/ á drugie do lásá.
Disparibus bobus non benè trahitur currus.
Jáko ćie mogę/ choćiaż przez nogę.
Dolus an virtus quis in hoste requirat? *Maro.*
Jednemu śie Pop podoba/ á drugiemu Popádya.
Scilicet arrident hæc tibi, at illa mihi. *Callimachus.*
Jáki kroy/ táki stroy. 10.

Jezyk kiedy błądźi prawdę mowi.
Lingva errans vera dicit.
Jeden Krowę zá rogi trzyma/ á drugi ią doi.
Alter habet titulum, alter habet vitulum.
Imći co wolniey/ tym śie zstaw dolniey.
Si fortuna juvat caveto tolli. *Ausonius.*
Ják Morze/ wszytko ná wierzch wyrzući.
Jeśli wádze/ tedy śie wyprowádze.

Ják z kozłá/ ni mleká/ ni wełny.
Jáka ſpowiedź/ tákie rozgrzeßenie.
Járzabek Páńſki ptak/ á chłopſka potráwá.
Járzabká może iednego dáć Pánu/ á kuropatw trzebá pare.
Jednez á iedne pioſnke ſpiewa.
Semper chorda oberrat eadem. *Horatius.* 20.

Jedno w lice/ á drugie ná petlice.
Jedná łáſtołká nie przynośi Wioſny.
Vna hirundo non facit Ver.
Już mu y Sedomirſki Doktor nie pomoże.
Ne Mercurius quidem cum Muſis ſanaverit. *Galenus.*
Ják w Aptece/ták w Złotárni/ni do czego ſie nie gárni/
Bo tám tego wnet záwſtydza/kogo być nátretem widza.
Ják Wilk záwße ná owce mrze/Ták zły ſchnie/gdy nie czyni
Już iedno Bogá/ kiedy domá nogá. (źle.
Omnis res jam in vado. *Terentius.*
Ja z nim w pole/ á on przedſie do láſá.
Jeden głupi dźieśiaći madrych zwiedźie/ á dźieśieć madrych iednego głupiego nic. Plus poteſt unus ſtultus interrogare, quàm decem ſapientes reſpondere.
Jm kto ſtárßy/tym powinien być madrßy.
Jáko ſie woł dorwie trawy/
Kiedy przeſtáć niewie ſpráwy.

Jedno rydel á motyká/tá ich rozerwáć może.
Hunc niſi mors adimet mihi nemo. *Terentius.*
Jákby mu nóż w ſerce wráźił.
Jákby go gomołka przeſtrzelił.
Jda z ſoba ná vdry.
Jáie dźiśieyße/ chleb wczoráyßy/ ćiele ßeśćniedźielne/ á wino łońſkie nalepße.

Ovum unius horæ, panis unius diei: vitulus unius mensis: vinum unius anni, optima. *Proverb. Belg.*

Jm kto vczeńszy/ tym bywa nádetszy. Scientia inflat. 1. *Cor.* 8.

Jżeś to máły/ nie bądź zuchwáły.

Jednemu názbyt/ á drugiemu nic.

Fortuna multis nimium dedit, nemini satis. *Mimus.*

Już to nie dworká/ co nie vkaże rosporká.

Jm kto głupszy/ tym bywa bespiecznieyszy. *Fabius.* 40

K

KTo sie ná mleku spárzy/ ten ná wode dmucha.

Kto nie da ná piszczáłke/ ten w nie nie gra.

Kiedy sie łyká dra/ w ten czás ie drzy.

Dum subera suberant, subera suberare memento.

Kiedy Niedźwiedziá vderzy gáłąź/ tedy ryknie/ á kiedy go drzewo przywáli/ tedy milczy. Glande percussus vociferatur Vrsus: sed cum frons cadit, Vrsus cum silentio vadit.

Kociel gárcowi przygánia/ á obá smolą.

Væ tibi, væ nigræ dicebat cacabus ollæ.

Kto oczymá nie doyźrzy/ ten mieszkiem dopłáci.

Komu sie zmiele/ále tobie sie skrupi.

Káżdy ma swego molá co go gryźie.

Quisque suos patimur manes. *Maro.*

Kto śiłá mowi/ ten sie wymowi.

In multiloquio non deerit peccatum.

Káżdemu swoie miło/ chociá ná poly zgniło.

Simia fœtus suos quamvis deformes arctissimè amat. 50.

Káżda liszká swoy ogon chwáli.

Quisque suum laudat, quamvis laudabile non sit.

Kámień ku gorze rzucony/ wráca sie ná głowe ćiskáiącego.

In se spuit, qui in cœlum spuit. *I. Scaliger.*

Kto przebiera/ ten przymiera.

Káżdy młynarz ná ſwoie koło wode prowádźi.

Komu prośie zginie/ temu w vßu pißczy.

Kruk krukowi nigdy oká nie wykluie.

Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas. *Iuvenalis.*

Kto ludźi nie ſłucha/ ten y Bogá nie ſłucha.

Kto tonie/ y golego ſie mieczá chwyta.

Kto ſobie zły/ á komuż dobry?

Qui ſibi nequam, cui bonus?

Kto ma czás/ á czáſu czeka/ czás tráći. Qui occaſiones amittit, maximam partem rerum bonarum amittit. 60.

Kto ſie ludźi nie wſtydźi/ ten ſie y Bogá nie boi.

Kiedy Pan Bog záchce/ y ná piecu da.

Interdum Dii etiam dormientibus nent.

Kto w ßcześćiu pływa/ máło dba o drugie.

Káżda przyiaźń nic nie wádźi.

Kto láſke Páńſką ßácuie/ coś w ſobie niepewnego czuie.

Kto nie rychło chodźi/ ten ſobie ßkodźi. Abſentes careant.

Kto nie ßuka wieczerzy/ tego wieczerza nie ßuka.

Kto śiłá obiecuie/ máło dáie. Qui facilis eſt in promittendo, difficilis eſt in præſtando.

Kto mieczem woiuie/ od mieczá ginie:

Qui gladio ferit, gladio perit.

Komu do śmiechu/ á drugiemu do zdechu. 70.

Kto ſie raz przeniewierzy/ temu nigdy nie wierzą.

Ariſtoteles interrogatus: Quid lucrarentur mendaces, reſpondit: Vt cùm vera dicant, nemo illis credat.

Kto pyta nie bładźi. Qui incipit dubitare, incipit ſapere. *Ariſt.*

Kto z przyrodzenia głupi/ y w Páryżu ſobie rozumu nie kupi.

Komu Bog rozumu nie da/ Kowal mu go nie vkuie.

Kto w ogon wierzy/ ten piorko z ogoná znaydźie.

Káżdy o ſobie dobrze rozumie.
Káżdy ná ſwym ſercu buyny.
Kto chodźi po nocy/ ſzuka kiłowey niemocy.
Qui noctu ambulat, offendit. *Salvator.*
Kogo gryźie mol zákryty/ nie w ſmák mu obiad obfity.
Huic Epulæ ſordent, quem tecta piacula mordent.
Ktore rzecze biáłagłowá/ piſz ná byſtrey wodźie/ ſłowá.
Mulier cupido, quod dicit amanti.
In vento & rapida ſcribere oportet aqua. *Catullus.* 80

Kto nieprzyiaćielowi folguie/ Ten ſobie śmierć gotuie.
Qui inimico parcit, Exitium ſibi accerſit.
Kuś ſie o nierowna/ rowna ćie záwſze potkáć może.
Kiedyby ſie o káżda krzywde brał/ tedy choćby po włoſku z głowy wyrywano/ nie oſtáłoby ich ná głowie.
Kto chowa ptaki z piſku/ ten miewa láyná w zyſku.
Kto iedźie ná niedźwiedźiá/ niech ſobie łożko gotuie/ á kto ná wieprzá/ niechay grob.
Kto nie ſzánuie groſzá/ ten zá groſz nie ſtoi.
Krol wielki Pan/ á łopáta cukru nie iada.
Kto pod kim dolek kopa/ ſam weń wpádnie.
Qui fodit foveam, incidet in eam.
26. *Proverb.* 27. 10 *Ecclеſ.* 8. 27. *Sirach.* 20.
Kiedy groſzy w pytlu neni/ w ten czás ſie y rozum zmieni.
Kto zá kogo reczy/ tego Diabeł meczy.
Sponde, noxa præſto eſt. *Pittacus.* 90

Kto w piecu lega/ ten drugiego ożogiem máca.
Stultus ambulans in via, cum ipſe ſit inſipiens, omnes ſtultos eſſe exiſtimat. 10. *Ecclеſ.* 5.
Kto w Kárczmie ſłużу/ temu w Browárze płáco.
Kto pierwey do Młyná záiedźie/ temu pierwey zmela.
Qui prior tempore, potior jure.

Kiedy ſie Koniá nápra/ á Dźiewki/ nie trzymay.
Kwápi ſie/ by Popowná zá mąż.
Quo properas? num eugium vis ſcindere. *Nævius.*
Koſzulká ná śmierć.
Kto ráno wſtáie/ Temu Pan Bog dáie.
Kto ſobie nie woli/ Tego głowá boli.
Kto łáſkaw nie zápominay/ Kto nie łáſkaw nie ſpominay.
Koń ná czterech nogách á vſterka ſie. 100

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Sexta.

Klin klinem wybić.
Malus nodus, malo cuneo pellendus.
Kiedy tráfi Kos ná Koſá/ tedy ieden z nich vmyka noſá.
Kogo ſie nieſzczęśćie imie/ ten ſobie nos vćieráiąc pálec wywinie.
Kto chce być dobrym powiedáczem/ trzebá żeby był pierwey dobrym ſłucháczem.
Breviſsima eſt ad diſcendum via, audiendi diligentia. *L. Viv.*
Kto ſie chwali/ ten ſie powali.
Kto ſie dotyka ſmoły/ zmáże ſie od niey.
Qui tangit picem, inquinabitur ab ea. 13. *Sirach.* 1.
Kto Bogá zdrádźił/ á kogoż nie zdrádźi?
Kto milczy/ zezwala. Qui tacet, conſentire videtur.
Káżdy leniwy wieſzczy. Omnis piger vatem agit.
Kto bywa ná koniu/ ten bywa y pod koniem. 10

Kto ſmáruie/ iedźie.
Kiedy iezyk milczy/ rozum nizacz nie ſtoi.
Theſauri abſconditi, nulla eſt utilitas.

Kto miluie rzewnie/ ten ßáleie pewnie.
Kto miluie powoli/ tego głowá nie boli.
Kazałći zá gnile grußki podźiękowáć.
Kto ná końcu śiada/ ten polewkę iada.
Komu ſię ryby nie doſtánie/ ten ná polewce przeſtánie.
Kto dał zeby/ ten da y chleb. *Proverb. Lithvan.*
Certamini ſpes eſt, quod vitam qui dedit, idem
Et velit & poſſit ſuppeditare cibum. *P. Elſterleben.*
Kto ná ludźie pußcza/ ten połowicę tráći/ kto ná Bogá/ ten
Káßá/ wyſługá náßá. (wßytko. 20.
Kiedy Pánowie zá łeb chodzą/ tedy v poddánych włoſy
Kto ſłużi z láſki/ v tego bywa mießek płáſki. (trzeßczą.
Kto ná czyim wozku ieźdźi/ tego pioſnkę śpiewa.
Kto nie ma ſługi/ niech ſobie ſam ſłuży.
Kto nie ma koniá/ niech piechotą chodźi.
Krol dał/ á Gáßtolt wźiął.
Kto przy prawdźie/ ten ná poły ma wygráną.
Kto ma żytko/ ten ma wßytko.
Kto ſwowolnie żywie/ ſwowolnie ginie.
Qui ſine lege vivit, ſine lege vitam finit.
Kiedy widzą/ tedy kłam: kiedy nie widzą tedy knam. 30.
Kto śmie zełgáć/ śmie y vkráść.
Kto pyta/ nie ma woli dáć.
Káżdy pies ná ſwym śmiećiſku śmiáły.
Nihil ferocius cane in ſuo ſterquilinio. *I. Scaliger.*
Kos ná koſá/ chłop ná chłopá.
Dii boni, vir viro quid præſtat? *Terentius.*
Káżdy ptáßek ſwoim ſię noſkiem żywi.
Kiedy Bog dopuśći/ ſámo olſtro ſpuśći.
Kiedy woz náſmáruieß/ iákobyś trzećiego koniá przyprzągł.
Koń Turek/ chłop Mázurek/ czapká magierká/ ßáblá Węgierká.

Krákowſki trzewik/ Poznáńſká pánná/ Wielicka ziemiá/ Przemyſlſkie piwo. Wszystko to dziwo.
Kto ſłuży z łáſki/ temu miłośierdźiem płáco. 40.

Kord broń/ ſzáblá ſtroy. *Abo,*
Kord do boiu/ ſzáblá do ſtroiu.
Koniowi noge kuio/ á żábá też ſwoiey nádſtáwia.
Kto nádźieią żyw/ wſkorali/ bedźie wielki dźiw. Spes alit
Kośćioł odárſzy Plebánią pobiia. (& fallit.
Nudato Petro Paulum tegit. *G. Budæus.*
Kto ná białym koniu nie śiedźiał/ nie śiedźiał ná dobrym.
Kto zá rok Páná nie zrozumie/ á zá dwá nic nie wyſłuży/ ten ſie pewnie v dworá zádłuży.
Koń/ Pánná y wino/ wielkiego ochedoſtwá potrzebuią.
Kręći ſie by onoiſte w przyrebli.
Kręć Máćku głową/ by ćie Diabeł nie vśidlił. 50.

Káżdy powinien/ przed ożenieniem/ trzy látá ſzáleć.
Komu ćiáſno/ niech vſtępuie.
Kto ná morzu nie bywał/ ten dźiwow nie widał.
Non vidit mira, qui non vidit maria.
Kiedy pieſká biią/ y Lewek ſie boi.
Kto groźi przeſtrzega.
Kto nieopátrznie czyni/ ſzkode popada.
Kto pili nie zmyli.
Kto ſie czego nie vczył/ nie może drugiego náuczyć.
Quodque quis ignorat, nemo docere poteſt.
Komuś powinnieyſzy/ temu pierwey dogadzay.
Kogo ſzcześćie głaſzcze/ tego rádo troſzcze. Fortuna cum blanditur: captatum venit. *P. Mimus.* 60.

Kto lećie prożnuie/ zimie nedze czuie. (ſnnt rerum.
Kto wiele mowi/ ten máło czyni. Divites verborum, inopes

Kto vroga/ mniey cnoty ma.
Kto zazdrośćiw/ ſam ſobie krzyw. Invidus alterius macreſcit rebus opimis. *Horatius.*
Kto ma mniey/ ma beſpieczniey.
Kto rad ßczebiece/ wßytko wymiece.
Percunctatorem fugito, nam garrulus idem eſt. *Horatius.*
Káżdy ma ſwoie rupie.
Kto dobrze robi/ śmierći ſie nie boi.
Rectè faciendo neminem timeas.
Kto miecz trzyma/ pokoy miewa. Arma ferunt pacem.
Kto gárdźi/ iada chleb twárdy. 70

Komu wilá mil/ nigdy mądry nie był.
Kto mowi co wie/ ſwych ſie wad dowie.
Qui dicit quæ vult, audiet quæ non vult.
Kto dźiáła ſkoro/ nie bywa mu ſporo.
Kto ſłucha pochlebce/ mądry być niechce.
Kto ma ćiąża/ tego nie wiąża.
Kto we żniwá pátrzy chłodu/ náćierpi ſie źimie głodu.
Kto nie ma co dáć/ muśi v drzwi ſtać.
Si nihil attuleris, ibis Homere foras. *Ovidius.*
Kur zapiał. Gallina cecinit. *Terentius.*
Kráwiec igły ßukáiąc/ zá groß świec ſpalił.
Kto chce kogo bić/ muśi ſam przy tym być. 80

Káżdego zdánie przyimuy/ á ſwego ſie rozumu trzymay.
Kto krzywo przyśięże/ rzadko rok przeżyie.
Kto rad obłápia meżáczki/ bez obliczney rány rzadki.
Kto wytrwa kiedy ſtoł y drzwi ſkrzypią/ wytrwa kiedy y łożko będźie ſkrzypiáło.
Kracovia, kup ſobie táko y ia.
Kiedy żebráć/ tedy ßáleć.
Káżdy mądry znácznie ma vpáść.

Kto zły/ záwżdy zły. Qui semel malus, semper præsumitur malus. *R. Iuris.*

Kazał Pan/ muśiał sam.

Kiedyby Opát kostek przy sobie nie nośił/ tedyby Mnißy w nie nie grálj. 90

Ktoż pieczenia piecze/ żeby mu śie iey nie dostáło/ á przynamniey tłustośći ná chleb? 1. *Cor.* 9. 8.

Quis pascit gregem, & de lacte gregis non vescitur? *B. Paulus*

Ktora go przed soba noßac nie vstrzeże/ druga zá nia chodzac pewnie nie vstrzeże.

Cum potentiori ne litiges, bo ná tym nie vtyleß.

Kto śie nie czuie/ niech śie nie frásuie.

A kto śie czuie/ niech śie popráwuie.

Comes de Wotory/ gdźie ieden kmieć/ á trzy dwory.

Kto pierwßy/ ten lepßy.

Kto dużßy/ ten lepßy.

Kupiłbym wieś/ ále pieniadze gdźieś.

Koń nánioſt.

Końſ bez odmiány oddáć/ z iedna sobie chowáć/ ze dwiemá przyiaćielowi/ ze trzemá nieprzyiaćielowi/ á ze cztermá przedáć. 100

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Septima.

KTo w pełney przyiaćielá skrzywdźił/ skrzywdźił y w czym inßym.

Kto śie komu cudzym nie záchowa/ swoiem nigdy.

Kto cudze łyczko zgubi/ rzemykiem swoim przypłáći.

Krzyczy by gaśior ná wiosne.

Kto groch ie nie wiśi.

Krowá ktora śilá ryczy/ máło mleká dawa.

Qui divites sunt verborum, inopes sunt rerum.

Kto muruie/ buduie: kto z drzewá kleći/ ogień w domu nieći.

Kmieca tám miłość/ gdźie przy ludźiách sobie łáią/ bez ludźi sie obłápiáią.

Kiedy sie stáry z młodą ożeni/ tedy własnie/ iákoby w stáry woz ßalone konie záłożył.

Qui vult honestè occidere senem, det illi uxorem pulchram & juvenem.

Kto ser iada pies go nie vkasi / złodźiey go nie okrádnie/ y nie stárzeie sie.

Kiedy złodźieiá wießáią/ radby żeby znim wßytkich po- (wießano.

Kto ná cudzym stapy/ swego nigdy nie vdźieli.

Ktora czyta/ spiewa/ gedźie/ z tey rzadko cnotliwa bedźie.

Kto zmłodu chodźi iáko stáry/ ná stárość skacze iák młody.

Maturè fiat senex oportet, qui non cito velit esse senex.

Kto ma zgode ná pieczy/ zgodźi sie z przyiaćielem w káżdey rzeczy.

Kokoß wlećiawßy ná żyto rozgrzeba/ á w śmiećiách iednego źiárna ßuka.

Kiedy Bog záchce/ zazdrość nie przeßkodźi.

Kiedy nie/ praca nic sie nie powodźi.

Deo dante nil officit Livor.

Deo non dante, nihil proficit labor. *Greg. Nazyanzen.*

Kto miluie przyiaćielá/ miluie y psá iego.

Kiedy Niedźwiedźiá prowádzono do młodu/ tedy mu vßy oberwano/ á kiedy od młodu/ tedy ogon. 20

Krew nie wodá/ woienne lekárstwo.

Kto zna morze/ wie co gorze. Kto sie mśći/ dwá rázy bywa bit.

Krákowskim tárgiem ná polowicy przestánie.

Ktora ges vderzą/ tá gegnie.

Kto piiáne rzeczy wspomni/ wrzećionem mu oko wykłoć.

Komu Bog nie obiecał śmierći/ ten sie y zgrobu wywierći.

Kto nie ma w swoim rodźie śiostry murwy/ á brátá złodźieiá/ zmaż ten rym. Rara est familia, in qua non sit fur, aut meretrix. I. Scaliger.
Kto milczeć niechce/ ten prożno klekce
Kiedyć śie śćiele/ znay przyiaćiele. 30

Kto złym pobłaża/ dobrych vraża.
Nocet bonis, quisquis parcit malis. P. Mimus.
Kto zemno chlebá ieść niechce/ ia znim y kołaczow nie bede
Kiedy ziáſtrzebiele Sowá/ chce wyżſzey latáć Sokolá.
Kogo Rodźice nie karzą rozgą/ tego kát mieczem karze.
Káżdy błazen swoim ſtrolem. Quisque suo sensu abundat.
Kucharzá ktory głodem vmrze/ nie chowáią ná Cmintárzu.
Káżdy ná ſtárość żáluie/ że śie z młodu nie vczył.
Kto chce wygráć kaczorá/ trzebá ważyć gaśiorá.
Necesse est facere sumptum, qui quærit lucrum. Mimus.
Kto ſłuży/ wolność tráći.
Kto czego niewdźięczen/ ten tego nie godźien.
Ab ingratis tolluntur beneficia. 40

Kto ma złoto/ ma práwo po sobie.
Ius faciunt nummi, faciunt Decreta Ducati. Vel:
Mutnegra cum Murva, faciunt rectissima curva.
Kto śie rad dłużý/ nie rad słowá trzyma.
Qui debet, mentitur. I. Scaliger.
Kto po kładkách mądrze ſtąpa/ ten śie rzadko wbłoćie kąpa.
Non de ponte cadit, qui cum sapientia vadit.
Kiedy kogo Bog chce ſkáráć/ tedy mu rozum odeymie.
Quorum fortunam mutare numen constituit, eorum consilia perturbat. Vell: Paterculus.
Fatis urgentibus Rempublicam omnia salutaria monita spernuntur. T. Livius.
Fortuna quos evertere statuit, excæcare solet. Machiavellus.
Iratus ad pœnam Deus si quos trahit,
Auferre mentem talibus primùm solet. Lycurgus.

Kto ſię chce mieć dobrze ná dźień/ niech ſobie gęś zárznie: kto ná tydźień/ niech wieprzá zákole: kto ná mieśiąc/ niech wolu zábije: kto ná cáły rok/ niech żonę poymie: á kto do śmierći/ niech Xiędzem zoſtánie. *Proverb: Ital.*

Kto z przodku wygrawá/ ná oſtátku nie ma co ſtáwić.

Kto pije ten tyje/ kto miluje/ bywa zdrow/ kto bije żonę/ będźie zbáwion.

Komu ſzczęśćie dogadza/ tego w głupſtwo wprowadza.

Fortuna quem nimium fovet,ſtultum facit. *Mimus.*

Kiedyby vbogi Pánu nie dawał/ prętkoby Pan zubożał.

Kogo kobzá vweſeli/ fráncá vbogáći/ á demnoweßki vćießo/ wielki fortunat. 50.

Kędyś byw ał Szátánie? Zwodźiłem świát moy Pánie.

Kiedy z cudzego/ tedy Nu,Nu, á kiedy z ſwego/tedy Nie,Nic.

Kto wierzy w czáry/ tego weźmie Diabeł ſtáry.

Kiedy Venus w domu rządźić będźie/ być Márſowi z kurámi ná grzędźie.

Kto nie doyźrzy oczkiem/ ten dopłáći mießkiem.

Krolowie wielkie oczy y długie ręce máią.

Regis plures ſunt oculi *Lucianus.*

An neſcis longas Regibus eſſe manus. *Ovid.*

Kto ćię w máłey rzeczy zkrzywdźi/ zkrzywdźi y w wielkiey.

Qui in modico iniquus eſt,etiã in multo iniquus erit.16.*Luc*:10.

Kto ſię o pſá y o chłopcá niewieźmie/ nieweźmie ſię y o żonę.

Kto we dwudźieſtu lećiech zá łeb nie poydźie/ do śmierći nie poydźie.

Kiedy człowiek łąki kośi/ ledá Bábá deßcz vprośi. 60.

Kto w dźieśiąći lećiech nie będźie nadobny/ we dwudźieſtu gładki/ we trzydźieſtu duży/ we czterdźieſtu modry/ w pięćiudźieśiąt bogáty/ w ßeśćiudźieśiąt nabożny/ tedy iuż do śmierći tákim nie będźie.

Dec pul, bis grat, ter fort, quart ſap, quin, dis, ſex ſan, poſt nullus ſis. Be-(helius.

Klucze do rok/ drabkę ná Szubienicę.

F. F. F. F.

Factorem facias, furem facias.

Kto łże/ ten y kradnie. Oſtende mihi mendacem, & oſtendam tibi furem.

Kto raz miłego wſtydu przeſkoczy granice.
Ten iuż znácznie będźie miał niewſtydliwe lice.
Qui ſemel verecundiæ fines tranſilierit, eum gnaviter oportet eſſe impudentem. *Cicero.*

Kßtaltny w opaſániu/ by gęśie iáie w táśmie.
Końſkim nogom/ ßeptáney powieśći/ kupieckim załotom
opátrznie trzebá wierzyć. (nich ſtatek.
Koniá nie biy/ ſługi nie łży/ żony nie drażni/ chceßli mieć z
Koń ma być czuły/ nog pewnych/ y gęby wolney.
Kto ſług nie ma/ á ſam ſobie ſłużyć niechce/ głupi człowiek.
Kto grozi/ á nikt ſie go nie boi/ ná ſwą ßkodę czyni. 70

Kto przyśięga/ á nikt mu nie wierzy/ záwiedźie ſie.
Kto datek obiecuie/ á nic nie ma/ nie iednego záwiedźie.
Kto chce być głádkim/ trzebá przyćierpieć. (way.
Koniá ná pole nie pożyczay/ ná borg biorąc drugim nie dá-
Kiedy pies ſpi/ Żyd przyśięga/ piiány ſie modli/ á biała-
głowá płácze/ rzadko wierzyć trzebá.
Cum mulier plorat, dormit canis, ebrius orat,
Iudæus jurat, nil mundus credere curat. zgubić.
Káżdy ſie zmieni/ kto ſie ożeni. Kradzione kupić/ pieniądze
Kto drzwi zá ſobą nie zámyka/ álbo Páńſkiey abo pśiey ná-
tury zákrawa.
Kto o prawdźie dzwoni/ táki ná guz goni. Veritas odium parit.
Kto w zieleni/ żenić ſie nie leni. 80

Kto Oycowi nie wyćierpi/ ten drugim oczy wyłupi.
Quem feret, ſi parentem non feret ſuum? *Terentius.*
Komuż zedrzeć/ pypeć/ iedno vbogiemu? Pan ſie pewnie o-
deymie ſwemu. Non rete accipitri tenditur, nec milvio.

Káżdy Wilk ßáro śierść ma. Omnes ſibi congruunt, unum cum noris, omnes noveris. *Terentius.*

Kiedy Niedźwiedźiá raz przemożeß/ iuż go gdźie chceß zá nos powiedźieß.

Kto ſie nie rodźi/ ten nie vmiera/ *Abo,*

Káżdy co ſie rodźi vmrzeć muśi.

Statutum eſt omnibus hominibus ſemel mori. *Apollos.*

Kto bliſki Kośćiołá/ ten oſtátni do kośćiołá.

Proximus Eccleſiæ ſemper ſolet ultimus eſſe.

Kto w łáźni á przy ſtole śpiewa/ trzebá mu po ſtu złotych płáćić.

Kto ma noż vmyty/ temu trzebá z drogi vſtąpić.

Krupki mu ná podołku ſmáżą. 90

Kát oſtátni vrząd.

Kiy ná chłopy/ żelázo ná ßláchtę.

Komuż płáć/ ieśli nie kurom?

Kedźierzáwe włoſy/ wichrowáte myśli.

Kto śilá piie/ rad ſie pobiie.

Kto ſnom wierzy/ oßukawa ſie.

Karánie ſłußne/ lekárſtwo dußne.

Káżdy kot w nocy czarny.

Kto łatwie vwierzy/ wnet ſie w łeb vderzy.

Kto z dobrych ßydźi/ tym ſie Bog brzydźi. 100

Proverbiorum Polonicorum

CENTURIA OCTAVA.

Kto z Bogiem zácznie/ vczyni bácznie.

Kto ma ßeść koni w wozie/ tyśiąc złotych w ßkátule/ á Pánnę we dwu milách/ ten może czapkę na ſtole położyć.

Káżdy Doktor ma trzy poſtáwy ná ſobie: kiedy przyidźie/ miły iák Anioł: kiedy vleczy/ dobry iák Bog: kiedy ſie nágrody vpomina/ zły iák Diabeł.

Quid mirare hoſpes tria virginis ora Dianæ?
Tres facies Medicus ſemper habere ſolet:
Angelus eſt etenim properat dum limen ad ægri:
Dum curat, Deus eſt dum petit æra, Satan.

L

LAbor, Chłop: Avaritia, Pop.
Łácno przy kłodźie ogień niećić.
Łácno przebarſzczáć/ kiedy doſtawa.
Łácno o kiy kto chce pſá bić.
Facile fuſtem inveniet, qui canem verberare volet.
Łácno o przyczyne/ kto chce bić chudźine.
Ludzkośćią żaden nie zgrzeszy.
Łácno domá diskurſy ná kozubie odpráwowáć.

Łácno w polu o krzemień/ kiedy krześiwo v páſá. *I. Alber. R.*
Łákoma rzecz chroſt.
Łákomy więcey tráći.
Łákomy ták tego vżywa co ma/ iáko y tego/ czego nie ma.
Avaro tam deeſt quod habet, quam quod nonhabet. *P. Mim 9.*
Łápay Tomku/ poki ná pomku.
Łáp dwie káczki zá iedne noge.
Łáſká Páńſka ná pſtrym koniu ieźdźi.
Łáſká Páńſka bez dátku nic nie ieſt.
Łáſká Boża/ dobre zdrowie/ co lepszego niech kto powie.
Lewwoby ſie korcem máku powinowáctwá doráchował.

Lelum po lelum/ ſiſtum po ſiſtum.
Leniwy dwá rázy robi.
Leniu náć táie. A czy obłupione?
Lećie mi go nie chłodź/ źimie mi go nie grzey.
Lempay wáláchá Párulu.
Lepiey rękawem záckáć/ niżli cáła ſukniá.

Lepiey wiedźieć/ niż mniemáć.
Lepiey Páńſkie ßczenie piáſtowáć/ niż ßláchęckie dźiećię.
Lepiey nie grzeßyć/ niż pokutowáć.
Melius eſt pœnitenda non facere, quàm pœnitentiam agere.
Lepiey popußczáiąc/ niżli popluwáiąc. 30

Lepiey ſię złodźiey ſam ſtrzeże/ niżli ſię go ludźie ſtrzegą.
Lepiey kiedy zbywa/ niżli kiedy niedoſtawa.
Melius eſt abundare, quàm deficere.
Lekko z ptáki byś ich nie zpłoßył. Feſtina lente.
Lepiey bogáty pſá ćwiczy/ niż vbogi Syná.
Lepiey kiedy mocno/ niżli kiedy łaczno.
Lepßa miárá niżli wiárá.
Lepßa trochá dobrego/ niżli wiele złego.
Lepßa ßkodká niżli ßkodá.
Lepßa cnotá we błoćie/ niż niecnotá we złoćie.
Lepßy karány. Phryx plagis emendatur. 40

Lepßy ſłomiány żywot/ niżli iedwábna śmierć.
Lepßy mießek zá groß kiedy kopá w nim/ niżli zá kopę kiedy groß w nim.
Lepiey ſwoie łatáć/ niżli cudze chwatáć.
Lepßy ſąśiad bliſki/ niżli Brát dáleki.
Melior eſt amicus propinquus, quàm frater longinquus.
Lepßy ſunt złotá/ niż centnar ołowu.
Lepße iedno chwalá Bogu/ niżli dwoie dáli Bog.
Melius eſt habere quàm avere.
Præſtat poſſidere, quàm perſequi. *R. Iuris.*
Lepßy ſtáry ſługá z iedną wádą/ niżli nowy z dźieśiąćią.
Lepßy mądry złodźiey/ niż głupi włodarz.
Lepßy żołnierz zbroyny/ á niżeli ſtroyny.
I. Cæſar maluit milites armatos potiùs, quàm ornatos habere.
Lepßy gil niż motyl/ choćiaż obá ptacy. 50.

Lepßy czáſem ieden wieczor bywa/ niźli dwá poránki.
Lepßy lot ßcześćia/ niźli funt rozumu.
Lepßy dobry pies/ niźli zły człowiek.
Lepße iáycá od Dunáycá/ niźli od Wiſły.
Lepße piwo dáleko/ á wino bliſko.
Lepßy funt ßáfránu/ niźli woz śiáná.
Lgarze Pan Bog karze/ ieśli nie mrozem/ tedy powrozem.
Liśi ogon zá towar nie vchodźi. (zá piec.
Liśie pomkni ſie/ kuno przed ſtoł/ ſobolu zá ſtoł/ á ty báránie
Lis grzeie/ kuná chłodźi/ ſobol zdobi/ báran wßy plodźi. 60.

Lis nie mogac kißki doślac/ rzekł odchodzac: powrozći też był.
Loy pile/ á máſtem ſie ſmáruie. Melle ſe perungit. Prov. Græc.
Leżac wilk nie tyie. Low ſobie kotku.
Lżywy/ nieprzyiáźliwy. Mendaces, fallaces.
Ludźie z domu gnoy wożą/ á my do domu.
Lotrowi lotrowſkie ſie dźieie.
Malos malè perdet ſalvator.
Ludźie dla nas budowáli/ á my dla ludźi.
Alii nobis, nos aliis ædificamus, Vel
Struxerunt alii nobis, nos poſteritati,
Sic prius acceptum reddimus officium.
Ludzkośćia kázdy ſie przymili.
Ludzka rzecz vpáść/ á diabelſka w bledźie trwáć.
Humanum eſt errare, ſed diaboli in errore perſeverare. 70

Lyſy z woyny nie vćiecze/ y żona od niego nie vćieka.
Lżey nedznemu nie ſamemu. Gaudium eſt miſeris ſocios habere pœnarum.

M

NA kielbie we łbie. Fœnum habet in cornu.
Marga láćina by martwe ćiele ogonem.

Ma chleb rogi/ Sacietas ferociam parit. *Eurip.*
A niewola nogi. Pedibus timor addidit alas. *Ovid.*
Mądremu dosyć námienić. Sapienti ſatis dictum. *Demoſth.*
Sapientem mittas, nihil ei dicas. *Vulgo.*
Ma ſie iako groch przy drodze.
Mali być cieplo / niechże bedźie znoy.
Máłe złodźieie wieſzáia/ á wielkim ſie kłániáią.
Fures rerum privatarum in compedibus vitam agunt, rerum autem publicarum in aureis torquibus. *Cato.*
Ma Dyabla w krycku / a dwu w noſie. 80

Mácoſzyne dźiećie dwá rázy bierze.
Máiac gośćiá w domu/ nie czyń z czeládźią gomonu.
Máli być ledáiákim Popē/ lepiey że bedźie dobrym chłopem
Máli w dymie / á wielcy w wodźie / vrody ſwey pożytek od- (noſzą.
Máło ná tym że ma kto wolą/ ieśli nie ma dobrey.
Ma ſie iáko pączek w máśle. | Ma ſwego do nowego.
Mędrſze dźiśia iáycá á niżli kokoſzy.
Fulmenta lectum ſcaudunt. *Varro.*
Miedzy graczmi Dyabel pieniedze bierze.
Miey iezyk zá zebomá. Digito compeſce labellum. 90

Miedzy rzemieślniki/ Naywiekſzy łgarze Szewcy.
Omnis quidem mentitur artifex.
Sed Sutor hoc in genere eſt peſſimus. *G. Faernus.*
Máłych ptákow máłe gniazdá.
Puſillæ aviculæ puſillos nidos conſtruunt.
Mow Wilku Pacierz: á Wilk: Owcá/ Báran.
Miłuymy ſie iáko Bráćia/ á pátrzmy ſwego iáko Żydźi.
Miecz zkowány/ Wilk chowány/ Żyd krzczony/ Przyiaćiel (iednany.
Miłe domá. Domus chara, domus optima. *Pro. Græc.*
Mow ty ſcienie, Salus, zbawienie.
Miárá we wſzem ma być záchowána. Modꝰ in rebꝰ optimꝰ.

Mnie z vſt/ á iemu mimo vßy ßuſt.
Myśl w niebie/ á rzyć w popiele. 100.

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Nona.

Mily ieżu nie kol.
Mlody może vmrzeć/ á ſtáry muśi.
Mlodzik niewolnik/ Máiß towárzyß/ Cwik Pan.
Mlynárzu ſa tu ryby? So Pánie moy. Wiere niewiem by byly? Wiereć niewiem Pánie moy.
Mlody Koń w pieniadze idźie/ á ſtáry z pieniedzy.
Mnich niemowny/ kot nielowny/ gách wſtydliwy/ gracz ſpráwiedliwy/ nigdy nie wſkoráia.
Muchá w mleku/ ábo Cygan w bieli.
In hoſpitio formoſo, hoſpes deformis.
Mieyſkie dźiećie iáko prośie/ á ßláchecKie iáko ßczenie.
Mieyſce y czás czeſto śmiáłośći dodáia.
Miłośnice/ drapieżnice. 10.

Miłośći/ tylko ćie do śmierći.
Miece ſie by pies ná łáńcuchu.
Tanquam leo corda vinctus agitatur. *Lucianus.*
Mieyſka przyiaźń/ konwie ná piwo/ á rożná ná pieczenia nie chronić.
Mierźi go łákomy/ wolałby ſam.
Mamli świnie páść/ wole cáła trzode.
Præſtat vitis ulmum eſſe, quàm hederæ.
Miedzy dwiemá śiekierá zginełá.
Mowiwßy po báránie/ trzebá też co y po wilku rzec.
Miło tám pátrzyć/ gdźie w nadobnym ćiele
Cnotá z Rozumem gniazdo ſobie śćiele.

Gratior eſt pulcro veniens in corpore virtus. *Maro.*
Nowiná chuda/ iáko ſie vda.
Muśiał to w Bábinie ſłyßeć.

Miłość Pánieńſka/ ßcześćie w kárty/ łáſká Pańſka/ y kraſá rożey/ nie długo trwále rzeczy.
Mnichowi dawßy ieść/ trzebá mu y w bieſági włożyć.
Mniey trzymay o ſobie/ gdy ßcześćie po sobie.
Fortunam reverenter habe. *Auſonius.*
Młodyś ießcze/ wyśpiewaß ſobie.
Muśi żyć w nedzy/ kto nie ma pieniedzy.
Si non habes æs, miſer es, & pingvia non es.
Myśl cłá nie płaći. Cogitationis pœnam nemo patitur.
Młoda rádá/ Pánieńſka łáſká/ Márcowa pogoda/ ſkutku (nie máło.
Moſtem ſie kłádźie/ kto z kim ná zdrádźie.
Mieyſkiy przyiáźni/ wierney miłośći/ przewozu we kre muśi przypłáćić.
Mow wilkowi paćierz/ á wilk woli koźia máćierz.
Verba fiunt mortuo. *Terentius.*

Młynarz nie vmaczony źwierzyná.
Mur żelázny dobre ſumnienie. Hic murus aheneus eſto.
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa. *Horatius.*

N.

Nv w Imie Boże.
Quicquid agitis, in nomine Domini agite. *B. Paulus.*
Ni Bogu świeczki/ ni Diabłu ożoga.
Nie máluy Diabłá ná ścienie/ być ſie nie przyśnił.
Nie mień octu piwo wárząc.
Ná pißczałke ieſt/ á ná świeczke niemáß.
Nie podeymuy ſie ßáßku legáwego polá.
Faber cum ſis, tractas non fabrilia. *Eurip.*
Nie wczas łyżká po obiedźie. Miſerum eſt poſt feſtum venire.
Nie ſkłáday ſie z Dworem/ przypłáćiß tego worem.

Nie wßytko to złoto co ſie świeći.
Non omnes ſancti qui calcant limina templi.
Nie odgrzebay kiedy ćie nie vgara.
Extra teli jactum quieſce: *Prov. Græc.*
Tua quod nihil refert percontari deſine. *Terent.*
Nie ſkropiß tego świecona woda.
Nie vćiecze/ co ſie odwlecze. Non aufertur, quod differtur.
Nie trzebá gebie wierzyć. Os eſt impoſtor.
Niewiádomość grzechu nie czyni. Ignorantia excuſat delictũ.
Nie gmeray w onym iſtem/ by bárźiey nie śmierdźiało.
Malum bene conditum ne moveas.
Nie mow hup áż przeſkoczyß.
Noli ante victoriam triumphum canere.
Nie wßyſcy ná woz/ drudzy w kielnia.
Ná ſtárym do młyná. Equorum ſenio confectorum, ne pellis quidem uſui eſt. *Lucianus.* 50

Nie trwam o gwiazdy/ kiedy Xiężyc świeći.
Ná pochyłe drzewo y kozy łázą.
Cadente quercu quivis ligna colligit.
Nie miec ſie kotku ná niedźwiedźiá/ bo kiedy niedźwiedź drząśnie/ tedy kotek wrząśnie.
Nie miáłá Bábá kłopotu/ y kupiłá ſobie párßywe prośie.
Lydo viro negotium non erat, ſed foras progreſſus paravit.
Nie miec ſádła ná pſá/ bo ie złe. (*Prov. Græc.*
Nie zá ieden dźień Krákow zbudowano. Succeſſivè fit motus.
Nie ßydź z Bogá/ żebyć świeći kijem nie dopráli.
Nolite errare, Deus non irridetur, *B. Paulus.*
Nieśmiáłe ſerce czći nie dowodźi.
Timidi nunquam erexere trophæum. *Lucianus.*
Nie ćiagni pſá zá ogon/ bo ćie vkąśi/ álbo oſeyda.
Nie káżdy krolá zna. 60

Niebożá pśi kąſáia.

Nowe sitko ná nowym kołku wieſzáią.
Novum cribrum novo paxillo pendeat.
Nie igray myſzko z kotko.
Nie kłádź pálcá miedzy drzwi/ być ſie nie vſkrzynoł.
Inter ſacrum & ſaxum. *Vel*, Inter incudem & malleum.
Nie po drzewie przygodá chodźi/ po ludźiach.
Nie broy Ráchembergu/ przed czaſem zginieſz.
Ne impie agas multum, ne moriaris in tempore non tuo.
Nie po ſzwie ſie porze. (7. *Eccleſ.* 18
Nierychły Pan Bog/ ále łuczny.
Seræ Deûm molæ, ſed graviter molunt.
Nie káżdy wie co mu zdrowo.
Nie przyleco do Leniá pieczone gołabki/
By śiedźiał/ y nádśiedźiał zgotowawſzy zabki.
Non tibi per ventos aſſa columba venit. 70

Nie lubi Pan Bog krzywdy.
Naygorſze śniadánie/ naylepſzy obiad pſuie.
Niedźielne śniadánie/ á Piatkowe śpiewánie/ rzádko ná do-
Niemiec dał ſie dla towárzyſzá obieśić. (bre wychodźi.
Nie ćieży ſwe boroczno koniowi.
Nabożny/ by świetego Gerzego koń.
Nie záwſze przy Dworze gody/ czáſem głody. Non ſemper
Nie zátái ſie ſzydło w worze. (Saturnalia.
Nie ma być wietſzy rozchod/ niż przychod.
Sumptus ne ſuperet cenſum.
Nie płáći bogáty/ płáći winowáty. 80.

Nie drzewiey pies poplynie/ áż mu ſie wody w rzyć nálinie.
Naćieżey ſie ochynac.
Nie zábładźi kogo cnotá rzadźi.
Niewola nauczy robić. Paupertas addocet artes. *Prov: Græc.*
Nie mieć kośći pod ſtoł/ niech ſie pśi nie wadzo.

Nie mieć kośći pod stol/ niech sie psi nie wádzą.
Nie wielki fortel/ y máłey przewagi.
Ná krotkie nogi wysokie báczmági.
Nowe grzechy pobudzáią stáre plagi.
Ne tobie nieboże/ co mnie niemoże.
Ná świety Bog wie.
Ná świety Adam. 90

Ná świety nigdy.
Ná zielone Swiatki. Ad Calendas Græcas.
Nie gniewáy tego dźiśia/ kogo iutro maß przepraßáć.
Nie gryź ze Dyabłem orzechow.
Mandere cum Dominis, non tutum est ceresa magnis.
Nuż by niebo vpádło/ y skowronki potłukło.
Quid si nunc cœlum ruat. *Terent.*
Ná mieyscu kámyk mchem obrasta.
Non fit hirsutus lapis ad loca multa volutus.
Ná cle przyßło/ ná przewoźie odeßło.
Malè collecta, malè disiecta.
Ná hárdego dolek/ á ná raczego kolek.
Qui festinus pedibus est, offendit. *Pol. Virgil.*
Nie pomogą źiołá/ kiedy roskaże wśiádáć gola.
Contra vim mortis, non est medicamen in hortis.
Nie częste widánie/ gotowe nieznánie. 100

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Decima.

Nie dáleko drzewá iábłko páda.
Non procul a proprio stipite poma cadunt.
Nie káżda źiemiá dáie iabłká.
Non omnis fert omnia tellus. *Maro.*

Nie káżdemu w ßubce przyſtoi.
Non omnia omnibus apta.
Nie bądź błaznem/kiedy nie możeß być wielkiem Pánem.
Aut Regem aut ſtultum naſci oportet. *Prov: Græc.*
Nie vrodzi Sowá Sokolá.
Non imbellem progenerant aquilæ columbam. *Horatius.*
Nie maß gorßey rzeczy/iáko kiedy ſowá ziáſtrzebiele.
Aſperius nihil eſt,humili cum ſurgit in altum. *Claudianus.*
Nie iednáko Pan Bog dáie/iednemu geś/drugiemu iáie.
Nie rády kury ná weſele/ále mußą.
Nie rádá kozá ná targ ále muśi.
Nápiſano v białego lwá/nie czekáio iednego dwá. 10
Nie iednemu Pan Bog wßytko dał/ ale wßytkim wßytko.
Ni do rády/ni do zwády.
Neque ad chorum,neque ad forum.
Nośi wilk/ale ponioſą y wilká.
Captantes capimur. *Prov. Græc.*
Nie wßytko to prawdá/co Xiądz ná kazániu powie.
Nie o to ią bito/ że chodźiłá w żyto/ ále że domá nie ſypiáłá.
Non propter pedis erratum ad lıram. *Diogenianus.*
Ná ſußy pływa. In portu navigat. *Terentius.*
Ná ſußy kotá ćiągnie.
Nie káżdy weźmie po Bekwárku lutniey.
Nie miec ſię z motyką ná ſłońce.
Nie łam ſynu źrzebiećiá. 20.

Nie mow pyßno/być ná złe nie wyßło.
Nie czyń złemu dobrze.
Ná kogo przymowká/á ná ſię by ſłowká.
Domi Talpa, foris Lynx.
Ná dobrym powiádáczu śił á należy.
Multum refert, quo quis modo quid referat.
Ná kogo Bog/ná tego y ludźie.

Ná frymárku ieden tráći. Glauci & Diomedis permutatio.
Námácał go po ſtrách.
Nie waż wielą ná máło.
Nie vtonie co ma wiſieć.
Nikt nie ieſt bez Ale.
Nulli ſunt viſi, qui caruêre NISI. 30.

Nie zápomni gruſzki w popiele.
Nie do kordá Pánie Hordá.
Nie wierz nikomu/ nie zdrádźi ćie nikt.
Nemini fidens, a nemine decipiêre.
Nie z káżdego żaká bywa Xiądz.
Non ex omni ligno fit Mercurius.
Nie wie głowá co ięzyk blekoce.
Dat ſine mente ſonum.
Lingva ne præcurrat mentem.
Nie wiele oleiu w głowie.
Nie wßytko ma ſpełná domá.
Nie trzebá głupich śiać/ ſámi ſie rodzą.
Noc ma ſwoy obyczay.
Nie wierz Wuiu Wuyney. 40.

Nie gray/ nie przegraß.
Nalepßy gracz/ nawiętßy lotr.
Optimus artifex peſſimus vir. *Ariſtot.*
Náßy/ co potonęli w káßy.
Nie mierzą chłopá w korzec/ iáko owies.
Niebieſki Dźiedźic/ ná źiemi nie ma nic.
Nie ſobie gwoli kucharz potráwy záprawuie.
Gulam Domini debet habere coquus. *Martial.*
Nie wie co to Pokoy/ kto nie ſkoßtował Woyny.
Dulcia non meruit, qui non guſtavit amara.
Nie będźie miał großá/ kto nie ßánuie kwartniká.

Nie trzyi ſie o ſtary Kociel/ bo ſie vſmoliß.
Nie rymći/ ale ſtoi zá náße. 50.

Nie wie gdzie Bogá zdrádzono. Verus Iſraëlita.
Nie to komu Zoná vmrze/ ále kiedy ſam/ śmierći ſie rowna.
Nie ma ſie gebá wyżßey noſá noſić.
Ni to kaczor/ ni to káczká.
Nie ſtráßny nágiemu rozboy.
Cantabit vacuus, coram Latrone viator. *Iuvenalis.*
Nie kiy/ ále drewno.
Nie wádźi ná Boczká rzućić.
Nie iednego niewinnego obießą.
Nie idźie o rzemień/ ále o cáłą ſkorę.
Ná niedźwiedźiu ſkorę pije/ á niedźwiedź leßcze w leśie. 60.

Nie to złodźiey co vkrádnie/ ále to co ſchowa.
Nie ma być gniewano/ co ma być oddano.
Nie dba o wygránie/ iedno o mezne potkánie.
Nie iutro z martwych wſtáć.
Nie bedźie z gowná bicz.
Nie twoiey máćierzyzny kołacz.
Nie vroście dźiećie/ ktore ſie nie tłucze.
Ná ſtárego láyná łázą.
Nie dármo námiod krzyż wießáią.
Nie dbam o wielki ſtroy/ iedno o pożytek ſwoy. 70

Nie trzebá ſie żadney rzeczy odrzekáć/ chybá kráść/ á noſá ſobie vkáśić.
Niemáß gorßego człowieká nád tego/ ktory z choroby po(wſtánie.
Nie wßytkiego trzebá baczyć.
Niecnotliwa zazdrość chybá w niebie iey niemáß.
Nie mieyſce ßuka głowy/ ále głowá mieyſcá.
Ná pießć wodá/ á ná iezne trztáczká.
Nie páś/ nie záymać.

Nie káždy báſtárd iednákie ßczeście miewa.
Nie obiecány káſek y z gęby wypádnie.
Multa cadent inter calicem ſupremaque labra.
Nie trzebá tym žártowáć/ co śmierdźi/ co ßkodźi/ y co boli.
Non patitur ludum, fama, fides, oculus. 80

Nátárł mu pieprzu w nos.
Nie ma Kotá w domu/ coby nań wołał w MIARę.
Nie pożyczywßy/ ná tydźień gniewu: pożyczywßy/ ná cáły (rok.
Nie żaday złego nikomu/ byś teᵒ nie doznał w domu.
Nieprzyiaćielowi nigdy nie wierz.
Ne credas inimico tuo in æternum. *Syrach,*
Niewieścia żáłobá tylko v pogrzebu.
Niż ſie maß mśćić/ trzebá pomyślić.
Nowße záwße lepße.
Nierowni/ niezgodni.
Nie po wienie/ gdy niecnotá w Zenie. 90

Niewiáſtá/ ktora wſtyd ſtráći/ prędko ſie z niecnotą zbráći.
Nalepiey ſie ſwą piedźią mierzyć.
Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum eſt. *Horat.*
Ná Kobyle ieźdźi/ á kobyły ßuka.
Ná pilnośći/ y ná doſtátku práwo należy.
Nálazł Diabeł grzebło.
Nie ſrocem z ogoná wypadł.
Nie czyń ſie Piątku Niedźielą.
Nierządem Polſká ſtoi.
Naywiecey Doktorow ná świećie,
Nie da ſobie w nos dmuchać. 100

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Vndecima.

Námniey ná świećie Zydow/ Doktorow/ y Szláchty.
Náplwał mi w káßę.
Nie zmodzſka beczka furią mierzą/ Krákowſkim korcem/ y to pod ſtrych.
Niemiec bez figlá z łáwy nie ſpádnie.
Nie mogą ſie nápátrzyć śiebie/ Pan drzwiámi/ á Páni oknem.
Nie pomogą Ráyce/ kiedy ſie ſeydáć záchce.
Maturum ſtercus, eſt intolerabile pondus.
Ná Łowcá źwierz.
Ná ſtárość dwá gárby.
Time ſenectutem, non enim venit ſola.
Ni me tucki/ ni me śiutki.
Námnieyßa przyiaźń nie záwádźi. 10

Naypodleyßego nieprzyiaćielá nie trzebá lekce ważyć.
Qui ſapit, nec nimis timet hoſtes, nec contemnit nimis. *Æneas Sylvius.*
Nie przećiw ſie mowie/ miey rozum w głowie.
Nic po ćierniu/ kiedy roża ſpádnie.
Contemnunt ſpinam, cum cecidêre Roſæ. *Ovid.*
Nie mow Krolowi Beßte/ bo ćie zetną ießcze.
Nie zedrzeß zemną pápierowych trzewikow.
Nie wnet ieść/ kiedy rzeką gęś.
Ná krotkim toporzyſku.
Nie żárt Pánie Poznáńſki/ o iednego kobylego ſyná/ dwánaśćie Cygánow wiśi.
Nie biegaß/ nie máß: Nie ßukaß/ nie znaydźieß.
Qui quærit inveniet, pulſanti aperietur. *Salvator.*
Norymberſkiey roboty pácholek. 20

Nie kupuy máietnośći/ kupuy ſąśiádá.
Nie ma gdźie głowy przytulić. Non habet cui indormiat.
Non habet ubi caput reclinet. *Salvator.*
Nie śpieway áże z god poiedźieß.
Nie byłby iedynák.
Ná Wilká okrzyk/ á Niedźwiedź pßczoły drze.
Ni śiádło ni pádło.
Niedźwiedź zdechł/ dudy o źiemię.
Nie nowiná śiwcowi woyná.
Niecnotliwe miáſto/ niemáß zá co kupić.
Nie wypárzoney geby. 30.

Nie da tániey/ iedno iáko w tárgu.
Nie ránoś wſtał/ nie bedźieß miał.
Ná złodźieiu czapká gore.
Nie godźi śię kłody przez pień wálić.
Niecnotliwe gárdło/ wßytko pożárło.
Operarius ebrioſus non locupletabitur. 19. *Syrach* 1.
Nie ták ßpetny Diabeł/ iáko go máluią.
Nie ták Lew ſrogi/ iáko go máluią.
Námaż ty chłopá máſtem/ przedśie on dźiegćiem śmierdźi.
Nie wßytkim wßytko iednáko śię widźi.
Alia aliis ſunt pulcra. *Svidas.*
Nie zágrzeie mieyſcá. 40

Nie odrośćie iáko Rákowi Nogá.
Nie ten co pocznie/ ále co dokona/ ſławę otrzyma.
Finis coronat opus.
Nie káżdy weſoł/ co śpiewa.
Nie był przy rozdawániu.
Nie wczás dáło chlebá huſto/ kiedy zębow w gebie puſto.
Nie koniowi owſá/ kiedy idźie do pſá.
Nie zleżáły towar/ ślepy kupiec.
Nie ćiężą Ieleniowi rogi.

Nie wyieżdżay w pole przed ſwiáty.
Nie pomoże wronie kąpánie. Fruſtra AEthiops lavatur. 50.

Niech Pan Bog rádźi o ſwoiey czeládźi.
Ni z gośćiá korzyśći.
Nie pomoże málowáne łoże.
Nieſpokoyna głowá/ y w puſtkách zwáde znaydźie.
Niech ſie dobrze zbroi/ kogo ſie gmin boi.
Quem multi metuunt, multos metuat neceſſe eſt.
Nie dudkuy złemu plemieniu/ nic ná tym choć ma w Rzemieniu.
Nie wielkie dźiwy/ iż łotr ßcześliwy.
Niemáß lepßey źwierzyny/ iáko náßá goſká.
Dobre piorko/ dobry mech/ nie gań mi y mioſká.
Nie trwam o iedze/ kiedy dobrze śiedze.
Nie iedz Rzodkwie/ áż ſie zápoći/ nie piy po niey/ áż ſie przewroći. 60.

Niewiem ſkąd ia mam poczać.
Quid tibi primum, aut quid poſtremum recenſeam. *Lucianus.*
Nie da ſobie rekawá vrwáć.
Nie bedźie z tey rży mąká.
Nowiny záwße vprzedzáią ſáme rzecz.
Ná Jutrznią nabożny/ ná Mßą pyßny/ ná Nießpor piiány.
Nie mogł po koniu/ wiec po hołoblách. Momus cùm Venerem carpere non poſſet, Sandalium ejus carpſit.
Non omnibus omnia apta, nie wßytkim grußki/ drugim iábłká.
Ná końcu iezyká drogá.
Nie bedą ze pśiey ſkory Jáłowicze boty.
Ná woynie naprzod ſie nie wymykay/ á pozad nie zoſtaway.
In bello nec primus nec ultimus eſto. 70.

Ná ſie drugi broń nośi. Suo ipſius gladio hunc jugulo. *Terent.*
Náßá rzecz iák Rożkowá. Iuxta Mandrabuli morem negotium procedit. *Lucianus.*

Nim Doktor iednego vleczy/ dźiesiąći vmorzy.
Iuvenes Medici plerumque ſunt homicidæ.
Imperfectus Medicus, perfectus homicida.
Medicorum errata terra tegit, induſtriam ſol illuſtrat.
Medicus cœmiterium implet, Iurisconſultus patibulum.
Theologus infernum.

Niemáßći iedno iáko náßá Kárázya.

Nocna Gżegzulká záwße dźienna przekuka.

Nie wołay/ boć wezmą gebe ná Ratuß.

Nie wykręćiß śie śtánem.

Nie będźie w Polßcze dobrze/ áż pierwey będźie bárzo źle.

Nie zbyway ſtárey ſukni/ poki nowey nie ſpráwiß.

Nie w káżdym ogrodźie to źiołko śie rodźi. 80

Nie iuż nowy dom zbudował/ kto ſtáry obálił.

Nie po ſtolcu. Ab equis ad aſinos.

Nie z Reieſtru trzebá Pánu ſłużyć.

Nam śie v ludźi/ á ludźiom śie záś v nas/
Zda śie grzecznieyßy v Giermaká kutas.
Aliena nobis, noſtra aliis plus placent. *P. Mimus.*

Nie miło złodźieiowi ná Szubienicę pátrzyć.

Ná vprzedzeniu káżda rzecz należy.

Nápiſáć węglem ná czeluśćiach. Alba linea in albo lapide.

Ná vczte nie bądź pierwßym/ áni oſtátnim.
Ad convivium priorem venire inurbanum, poſteriorem grave. *Lucianus.*

Non tentabis. Nie wytrabiß.

Nalazł Kogut perłe. Gallus unionem in fimeto reperit. 90

Nie káżdemu śie ná Lutni gráć zeydźie.
Non cuiusvis eſt lyram pulſare. *Prov: Græc.*

Nie wytrwa pśia nogá ná łáwie/ muśi być pod łáwą.

Nie zwierzay śie nikomu/ gdy o pożytek idźie.

Nie goń tego co naprzod wyiechał/nie czekay tego co pozad ieďźie/chceszli mieć nocleg wczesny.

Nie trzebá tám igáć/ gdźie człek pieszo doydźie/ábo ná koniu (doiedźie.

Ni brát/ ni ſwát.

Nie káżdy łyſy Pleban. Non quilibet calvus Parochus.

Nie trzebá máku śiekáć. Actum ne agas. *Terent.*

Nie námowiß/ nie Dorotká. Vulpes muneribus non capitur.

Ná wiátr mowiß. Ventis loqueris. *Svidas.* 100.

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Duodecima.

Nie Doktorá pytay/ chorego pytay/ gdźie go boli.

Nie to Koſterá co gra/ to koſterá/ co koſterom przyświeca.

Ná gládką Żonę pátrząc ſyt nie będźieß.

Ná przednowiu puſtki w gumnie.

Nie trzebá być gorąco kąpánym.

Ná zgonney tonſ.

Naydźieß czáſem y tákiego/ co ſię boi ćieniá ſwego.

Nie rádáby ßyiá pußczálá/ iedno iż reká ßczkawkę zádálá.

Naćiężey począć.

Naćiężey ſię oſtráßyć. 10.

Náćiężey ſię ochynąć. Omne principium grave. Prima coitio acerrima eſt. *Terentius.*

Nie dbam o wielki gárniec/ kiedy ſię z máłego náiem.

Nie mogłem tobie/ ledwo ſobie. Proximus egomet mihi.

O

Od Bogá poczynaymy. A Iove principium Muſæ. *Maro.* A Diis immortalibus ſunt nobis agendi capienda primordia. *Cic.*

Nil exordire, non invocato prius numine. *L. Vives.*
Oko Páńſkie tuczy koniá. Oculus Domini ſaginat equum.
O przygodźie/ myśl ná ſwobodźie.
Opuſzczeni od ludźi/ ſą w opiece v Bogá. (*Auguſt.*
Vbi deſinit conſilium humanum, ibi incipit auxilium Diuinũ.
Ogladay ſie ná zádnie kolá. Quod ſequitur, ſpecta. *Cato.*
Ofeydawſzy obliżuie.
Od złego dłużniká/ y plewámi bierz. 20

Opończa ode dżdżá.
O wilku mowią/ á wilk przede drzwiámi. Lupus in fabula.
Od wrácánia boli głowá. (bienice.
Od rzemyká do kozíká/ od kozíká do koniká/ á potym ná ſzu-
Od ſtworzenia świátá/ tkwi noż w połćiu/ z ktorego do tych
dob żaden ſſzcze nie vkroił.
Oſollies by Prágę.
Oczy wytrzeſzczył/ á gębę nápęczył.
Supercilium attollentes, buccas inflantes. *Trover. Græc.*
Oſtátek świnie wyryły.
Oy Máćku/ Máćieiu/ nie ſwa rownia poymuieſz/ mowi
dźiewká Włodárzowná/ á tyś proſty kmieć.
Od Annaſzá do Káifaſzá. Ab Herode ad Pilatum. 30

Od złego nie czekay dobrodźieyſtwá.
Omnes tres, wſzytká wieś.
O tey dobie/ káżdy ſobie.
Ożenił ſie Kyło/ Diabeł mu po niey było.
Ożenił ſie Kołodźiey/ poiął Murwę/ ſam Złodźiey.
Ochotá gorſza niż niewola.
Otoż tobie Byśku Mázia.
Opiera ſie by kot ná ledźie.
O moie żyto/ mnież dobito. 40

Orzech/ Stokwiß/ Niewiasta/ iednym kßtałtem żyią/
Nic dobrego nie czynią/ kiedy ich nie biią.
Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati,
Hæc tria nil rectè faciunt, si verbera cessent. 30

Opucha droższa kożucha.
Oźimine w fártuchu/ á Järzyne w kożuchu.
Odgi sie by pulterá nießcześćia.
Od fukow przyßło do pukow.
A verbis madidi veniunt ad verbera tandem.

P.

PAnie Chryste/ serca nie odmieniay.
Qui dedit velle, det & perficere. *B. Paulus.*
Pan Bog á mießek/ to przyiaćiel prawy/
A ludzka przyiazń/ tylko dla zábáwy.
Przed trzaśkiem do lásá nie iść.
Po ßkodźie Polak mądry. Piscator ictus sapit.
Po nići kłebká dochodzą.
Pomoże by vmárłemu kádźidło. 40

Prawdá kole oczy. Veritas odium parit. *Terent.*
Przez co kto grzeßy/ przez to bywa karány.
Per quæ quis peccat, per eadem punitur.
Psi głos nie idźie do niebios.
Canis Lunam allatrans cursum eius non impedit.
Poki chodźim/ poty sie godźim.
Przepłynowßy vtonął. Toto bove devorato in cauda defecit.
Pánu Rymá/ Pániey sapká/ á czeládźi pár skot. *Huttenus.*
Przenágábána ćierpliwość/ obráca sie w popędliwość.
Furor fit læsa sæpius patientia. *Mimus.*
Poßli krowke/ alić oná przyniesie gowienko.
Ne rudibus, quicquam committat asellis,
Res benè curatas, qui volet esse suas.

Pan iáko chce/ á chudzina iáko moze.
Pewny by Turſki z ogáry/ A ßufnárowſki z káráśmi. 50

Przywárá pod wieczor.
Pierwßa zoná od Bogá/ druga od ludźi/ trzećia od Diablá.
Przy ſuchem y mokre zgore.
Ponura świnká/ gleboko w ziemi ryie.
Potrzebá práwo lamie. Neceſſitas frangit legem.
Pilánego/ á Dźiećlećiá/ Pan Bog ſtrzeze.
Pśia máć ießcze nie zdechlá.
Przypádlych rzeczy lekce nie waz. Anteeunt tacitas ſemper (præſagia clades.
Poſtáwy doſyć/ á watku málo.
Pan Bog ßcześćiem wladnie. 60

Pilność ſlugi dobrego/ czyni Páná dátnego.
Przed zazdrośćią/ w niebie nie być.
Proſte śćie/ wdźieczne Pánu Bogu. Diligit Dominus rectos (corde.
Pierwey ma być otworz/ niz Pomaga Bog.
Pilny/ by Záiąc bebná.
Plota ſie/ by piąte kolo w woźie.
Poßedl do láſá ná grzyby.
Polezyß z Ruſki mieśiąc.
Piiány/ á dźiećie/ prawde powie. In vino veritas. *Prov. Græc.*
Poymalem Tátárzyná: wiedźze go ſám. niechce iść: podźze
ty ſám. niechce mie puśćić. 70

Pániey mlodey śmiech/ Pániey ſtárey ni kaſká.
Poiechal ćielećiem/ á przyiechal wolem.
Pieniądze wßytko mogą. Pecuniæ obediunt omnia. 10. *Eccl*, 19.
Pan kázd y dobra ráda ſtoi.
Páńſtwo rozdwoione/ trudno ma być vſpokoione.
Omne Regnum in ſe diviſum, deſolabitur. *Salvator.*
Pan poddánemi/ á poddáni Pánem ſtoią.

Potykay ſie w imie Boże/ ná tos brał żołd niebożę.
Przeßłey rzeczy nie żáłuy / niepodobney rzeczy niewierz/ o nierowną ſie nie kuś/tedy ſobie głowy nie zfráſuieß.
Pierwey ſprobuy/potym ſtrofuy.
Páni młoda/iáko Zrzebiec. 80

Prokopie nie morduy.
Pokuſy nie wádzą/ w gębę nie dádzą.
Popráwił ſie z piecá ná głowę.
Pußczay/ cowiedźieć ná co ſie porywa.
Proſta Ewángelia/ może iey wierzyć kto chce.
Przed Niewodem ryby łowi. Ante victoriam triumphat.
Ptacy ießcze w leśie/ á on iuż rożenki ſtruże.
Capra nondum peperit, & jam hœdus ſaltat in ædibus.
Piy piwo iákiegoś náwárzył.
Exedendum tibi eſt,quod intriviſti. *Terentius.*
Przydáło mu ſie by ślepey kokoßy źiárno.
Gallina cecutiens reperit granulum.
Pan ſługi/ á Oćiec ſyná/ nigdy nie zelży. 90

Przedał Imienie/ á kupił Rzemienie.
Plápla/ co mu ślinká do gęby przynieśie. Quicquid in buccam. *Cic.*
Posłeßli do Páryżá/ ośiełká głupiego/
Ieśli tu był oſłem/tám nie będźie koń z niego.
Parisios ſi quis ſtolidum transmittat aſellum,
Si fuit hic aſinus, non erit illic equus.
Piy/ á nie wyi.
Po obietnice/ trzebá ná prętkim koniu iácháć.
Przez poſty wilk nie tyie. Abſens hæres non erit.
Przeſádźił ſie w rozum/ by Tátárzyn we zbroie.
Przyßedł nieſtátek/ y wźiął oſtátek.
Pan Bog wynálazł Iármárki/ á Diabeł Frymárki.
Páńſka chorobá/ vbogiego zdrowie.

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Decimatertia.

Przywiodł go ná hak.
Puśćił ſie ná ßrot.
Powinęłá mu ſie nogá.
Potrząſa porożem.
Pochlebſtwo gorße niż trućizná.
Pobrano by czeczotki ná lepie.
Polſki moſt/ niemiecki poſt/ Włoſkie nabożeńſtwo/ wßytko (to błażeńſtwo.
Párdubickie rucznice/ Klátowſkie ſery.
Pierwey trzebá przed ſwoią śienią vmieść.
Poſeł/ iáko Osieł/ co nań włożą/ to nieśie. 10.

Pełno tám wßytkiego/ iák w Sáháydaku.
Przeſtrogá od Bogá. Excitat & monitor corda ſupina Deus.
Pomoc nierowna/ niepewna. Diſſimilia non facilè uniuntur.
Pánow mnoſtwo/ czyni vboſtwo.
Prze niezgodę trácą ludźie swiebodę.
Pokuś pierwey słowy/ niż śiegnieß do głowy.
Omnia priùs experiri, quàm armis ſapientem decet. *Terent.*
Poty Murwá miłuie/ poki w Mießku czuie.
Lenonem lena, non diligit absque crumena.
Prędzey będźie/ nim ſie goła ſpłećie.
Poki żytá/ poty bytá/ wßák nie dáć od tego mytá.
Przetóćiem nie ryczy/ áno go domá nie. 20.

Przed kim było klucze kryć/ temu w ręce dano.
Po ſnaśći Rzemieśniká poznáć. Inſtrumenta declarant artificem.
Przy pßenicy muśi być kąkol.
Przywiązał ſie by ćiele do krowy.

Pewnego dla niepewnego nie opußczay.
Ne incerta certis anteponantur, veto.
Przyśięgą Bogá nie oßukaß.
Prożnowánie wrychło nędze przychodźi.
Egeſtatis mater inertia.
Pánny w zmowie/ piwá z kádźi/ podczás ſtoßtowáć nie (wádźi.
Pies ſuki nie káſa.
Po iáiu ſie nápić/ po Jábłku Pánnę obłápić. 30

Przyiechawßy do Káliſzá/ w piec.
Podśiałá ſobie rutki.
Przyłożywßy do źdźiebłá ßelag / będźieß miał kukiełkę.
Przed ſtołem śiedząc/ iákoby też w Łáźni poſługował.
Pan bez ſługi/ Xiążę bez źiemie/ Oćiec bez dźieći/ Ziemiánin (bez Kmieći.
Poiednána przyiaźń/ ták Márcowy lod.
Pan ſię ná ſługę zá żywotá leży/
Po śmierći rowno z nim w kośnicy leży.
Mors ſceptra ligonibus æquat.
Po Jármárku zły targ. Nundinis ſolutis non eſt negotiatio mercimoniorum. *Damaſcenus.*
Przyśiadł mu fáłdow. 40

Podbił mu bebenká.
Przećiwko prawdźie rozumu nie. Veritas invicta.
Przyiaćiel nie ma być iáko kwiatek/ ktory póki świeży/ poty (miły.
Przypędźił go do źimney wody.
Przy iednym ßczęśćiu/ dwie ßkodźie Bog dáie.
Pieniądze licá nie máią.
Pierwey ſobie/ potym tobie. Proximus egomet mihi. *Terent.*
Pierwey ſobie/ potym drugiemu/ możeli być. Ordinata charitas a ſeipſo incipit.
Pierwey Sobkowi/ potym Dobkowi.
Poydę ia do Kośćiołá/ ále Páćierzá nie będę mowił. 50

Przy Orle/ żywią się y wroble.

Corvus relicto ab Aquila cadavere vescitur. *Pol. Virgil.*

Ptak ktory chce ná dwu drzewach vśieść ná źiemię vpada.

Qui binos lepores una sectabitur hora,
Vno quandoque, quandoque carebit utroque.

Po groszu zbieráiąc zbierzesz/ po szelągu ćiskáiąc/ rozćiskasz.

Pokorney głowy miecz nie śiecze.

Páńska prośbá gorsza niż roskazánie.

Potentior cum rogat, imperat. *Ausonius.*

Svasio illius, qui jubere potest, vim necessitatis affert. *Tacitus.*

Pierwszego przestępce w woysku/ bez miłośierdźia karzą.

Pomáłu idąc/ dáley zaydźiesz. Si non properaveris, pervenies

Pisz to Kłyśiu/ oto pień. *(Zvingerus.*

Przecz chwalisz Dźiády/ gdyś sam szkárády? Qui patrem laudat, propriæ nisi laudis inanis?

Prawdy się nie náiesz/ łzą się nie vdáwisz. 60

Przyiecháłá Nędzá do Swárzędzá. Simile ducitur ad simile.

Przyidźie Kwiećień/ ostátek z gumná wymiećiem. *(Græ.*

Przyidźie May/ przedśie bydłu day.

Przyszedł Niestátek/ y wźiął ostátek.

Pan iáko chce/ á chudźiná iáko może.

Poszlubiono Pánnę/ káżdy chce mieć zá żonę.

Przed gośćiem Zony nie chwal/ czeládźi swey nie zálecay/ z koniem się nie popisuy.

Pierwsze kośiętá zá płot.

Pánná iáko Pánná/ ále rzepá w sámym tuku.

Pápárona gostá/ Domátur gniazdosz. 70

Pierwszego tárgu nigdy nie vpuszczay.

Podrwił swieto Pietrze.

Pluskał/ pluskał/ á nie vmuskał.

Pan Bog ludźiom nie dogodźi/ á coż człowiek?

Práwo gorße niż miecz.
Poznaß woyſk.
Per fas, per nefas, byle było v nás.
Prętka robotá rzeku páda. Canis feſtinans, cęcos parit catulos.
Piiánego obietnicá/ vbogiego wczás/ á ſkąpego hoyność/
Pan Bog czáſy rozdaie. (nie záwße vcießą. 80

Po nie śmiáłym ieźdcu Koniá/ á po śmiáłym mężu wdowy
Pogląda nań by Woł ná Rzeźniká. (ßkodá doſtáwáć.
Poſtáremu Pan Bártoß.
Proſty Biernat Davus non Oedipus.
Piątek gośći rozgánia. (bera
Po fukách/ náſtepuło puki. Qui non curat verba, curabit ver-
Pierwey ſto godźin wyćiecze/ nim ſie niewiáſtá oblecze.
Dum comuntur, dum moliuntur fœminæ, annus eſt. *Terent.*
Pátrz ſkąd wiátr wieie/ tedy ćie deżdż nie zleie.
Prożno temu ſkrzypieć/ kto niechce táńcowáć.
Surdo narras fabulam, *Terentius.*
Pśiną oczy záſłonił. Abſterſit pudorem, *Vel,*
Perfricuit frontem. 90

R.

Ránego wſtánia/ wczeſnego záśiania/ á młodego ożenienia nikt nie żałował.
Rownego Páná gniew/ gotowe nießczęśćie.
Rychley ſie dobra nowiná/ niżli zla odmieni.
Rowny świety/ przeſtep.
Rozśmiał ſie/ by Mázur ~~ná ziemie~~. do kaski
Raczemu guz ná brzuchu rośćie/ á leniwemu ná grzbiećie.
Rány zá rány/ á wroćmy ſobie Bárány.
Ręká rozumu nie ma.
Rowny z rownego ſie weſeli.
Pares cum paribus facilè congregantur. *Cic.*
Rychley chudzina dla chudziny vczyni/ niżli doſtátni. 100

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Decima, quarta.

Rzadki ślepy widźi.
Rußył go w ſádno.
Rzemieśnik/ niewolnik v tego co mu robi.
Ręká rękę vmywa/ nogá nogę wſpiera.
Manus manum lavat, pes pedem fulcit. *Euripid.*
Rząd Niewieśći/ nie czyni czći.
Radź ſię inßego/ á przed ſię pátrz ſwego.
Rozne mießkánie/ przychodźi w nieznánie.
Rychleyby wytrwał/ kiedyby mu chrząßczá przez nos pu-(ßczano.
Rybá ryba/ Ptak ptakiem/ á Człowiek człowiekiem żywie.
Sic piſces ſæpè minutos magnus comeſt.
Rozigrał ſię by Cielę. 10.

Raz tni/ dwá pchni/ gdźie o gárdło idźie.
Rána ſię zgoi/ á ſłowo ſię nie zgoi.
Enſis vulnerat corpus, mentem oratio.
Ráno w ſtawßy co robić/ bo inácżey tákżebyś leżał.
Rozum bez cnoty/ miecz w ręku ßalonego.
Eloquentia ſine ſapientia eſt gladius, in manibus furioſi.
Rzadko co ludźie z pálcá ſobie wyſſą.
Non omnino falſum eſt, quod rumore populi iactatur,
Ariſtotel. *Vulgo*: Non fac, non dicunt.
Roczy by pień ná ptaki.
Rey wiedźie. Choragum agit.
Rádáby dußá do Ráiu/ ále grzechy nie pußczáią.
Rzadko rzecz vczćiwa/ bez pożytku bywa.
Rad pußcza nity/ ſprzęt źle nábyty. 20

Rana śiewba często omyla/ a pozna zawße.
Rzadki młody chetnie śie vczy.
Radby go w łyżce wody vtopił.
Rzemieśnikowi przed czáſem nie płáć / Koni ná borg nie przedaway/ Zony bez poſágu do domu nie bierz.
Robiac vźiabł/ á iedzac zápocił śie.
Redde quod debes. Abo idź do wieże.
Reſtem goni. Res ad reſtem rediit.
Rycerſtwo zá niem/ gryzłoby kámień.
Rozum okráſá rzeczy.
Rogiem náſtał/ będźie pogodá. 30.

S

SMierć nie pátrzy w zęby.
Słomiány Stároſtá/ debowego Ziemiánina zwalczy.
Strzeżonego y Bog ſtrzeże.
Stáry ſługá/ ták ſtáry pies.
Spráwiedliwe nabyćie/ y ná morzu nie tonie.
Siedliśmy iáko ſol.
Słowko wroblem wyleći/ á wołem śie wráca.
Et volat emiſſum ſemel irrevocabile verbum. *Horatius.*
Siła złego/ dwáy na iednego. Ne Hercules contra duos.
Szkodá kráſy/ gdźie rozumu puſto.
Swiát gdy kogo ćieſzy zdradza. 40
Szpetna przyſádá/ kto cudnie mowi/ á źle myśli.
S S S S
Sam Stworzyćiel Szcześćiem Száfuie.
Szpetna twarz Cnota przyozdobić może.
Ale Niecnoćie gládkość nie pomoże.
Sen márá/ Pan Bog wiárá.
Smierć koniec wßytkiemu. Mors ultima linea rerum. *Horat.*
Szumno/ á w pięty źimno.

Siedźże tu grzybie/ áż ćie Diabeł zdybie.
Sámo ſie źle ſtłucze.
Sámá Niecnotá káżdego ſkárze.
Smieie ſie by źle ná ßkode. 50.

Sámá ſtárość/ ſtoi zá chorobe. Senectus ipſa morbus. *Terent.*
Sześć rzeczy powinien mieć ßláchćic w domu dla gośćiá/ Káplun tłuſty/ Piwo dobre/ Chleb chedogi/ Ocet mocny/ świece iáſne/ y Gorzałke przednia:
Szcześćie niewieśćie/ Fortuná chłopia.
Sráć nie wolowáć.
Smáczny chleb krádźiony. Dulces aquæ furtivæ. 9. *Prov.* 17
Státek czyni doſtátek.
Swiety to groß co kopy ſtrzeże.
Swieta to kopá/ co dźieśiaći ſtrzeże.
Skapego nie obieray ſobie zá przyiaćielá práwego.
Skapy dwá rázy płáći. 60.

Stániſław z izby/ Stániſław do izby. *Sigiſmundus R.*
Szydłem mu we łbie vkłádano.
Spießy ſie by ßwiec z boty ná targ.
Siłá dom potrzebuie.
Syn w dom/ Dźiewká z domu. Mulier egreſſa paternis ædibus, non amplius eſt parentum ſed conjugis. Maſculum verò genus, perpetuò manet in ædibus. *Euripid.*
Stára miłość iáko ſtára Fránca.
Sam Bog nie bierze/ gdźie niemáß nic.
Szkodá kráſy/ gdźie rozumu puſto.
Sordet honos formæ, cui non ſapientia juncta eſt. *G. Faernus.*
Smiáły co ſie ze dwiemá bije/ ále śmielßy co ſie żeni/ á nie (ma nic.
Sikorá dworny ptak. 70.

Szánuy mie domá/ bede ćie ßánowáłá v ludźi.
Swinie páść/ y to dáleko od zbożá.

Sam się swoim nożem zárznął. Suo sibi hunc gladio jugulo
Szkodá psu białego chlebá. (*Terentius.*
Stáremu/ bywáłemu/ y wielkiemu Pánu/ muśi człowiek
(wierzyć.
Stárzy rádźi sobie lat przyczyniáią/ á młodźi vymuią.
Siłá bez rozumu sámá się káźi. Vis consilii expers mole ruit sua.
Stánął mu kośćią w gárdle. (*Horatius.*
Szerokie wrotá do dworu/ ále wąskie ze dworu.
Száchem pádá. 80.

Spyta ćię Zimá zárázem/ byłliś Lećie gospodarzem.
Sam dźiáłay/ przyiaćioł nie czekay. Ne quid expectes amicos quod tute agere possis. *Agellius.*
Stroż nád strożem/ á obá kradną. Ridiculum est custode indigere custodem. *Plato.*
Sobie szkodźi/ kto złego swobodźi.
Strzedz Niewiásty/ nálewáć w plastry.
Smiechy swe grzechy.
Strzeż się gośći/ ktorzy máią ośći.
Smierći/ żaden się nie wywierći.
Sobie gáni/ gdy ćię zły chwali.
Sobotnim sztychem. 90.

Skacze by ćiele v kołká:
Stráchy ná Láchy.
Szách ábo met.
Strászydło ná wroble:
Sroká we krzu.
Sol ná sery/ á sery ná sol.
Siedm Rzemiosł/ czternaśćie nieszczęśćia:
Swięty kły/ by miał Jelcá.
Szczuká zdechłá/ ále zęby zostáły.
Sk upilisię by Liszki do Kusznierzá.

Proverbiorum Polonicorum

Centuria Decimaquinta.

Stáry ále Járy.
Szláchćic v dworu służy/ á domá mu kły rośćie.
Swiętá pierzynká/ by rękawá miáłá.
Stánął mu zá Rożány wianek.
Sztuczká od Mostku.
Swawola káżdego zepsuje. Omnes sumus licentiâ deteriores.
Siłá pies we dzbanie widźi/ ále głowá nie wnidźie. (Ter.
Syn tylko worki zliczy/ w rozumie nie dźiedźiczy.
Ars non dividitur inter Hæredes. *Prov. Hispanicum.*
Swawola w piekle gore.
Spłocz mleko z wątroby/ chceszli vyść choroby. 10.

Suchy Márzec/ mokry May/ czyni gumno iáko gay.
Inter P & P: si non erit P. non multum erit P.
Sprobowawszy psá obieśić.
Stáry furman rád słucha kiedy kto biczem trząská.
Sam sobie gede/ sam wesół bede.
Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu. *Tibullus.*
Słucháyże mie/ wszákemći nie trzeszczał w Łáźni.
Stroy Anielski/ chod Złodźieyski/ głos Diabelski á mięso báránie/ v Pawá.
Sowá ze krzá/ á dwie w kierz.
Spokoyne wyśćiedánie/ stoi zá dobre śniadánie.
Stáry gospodarz Pan Bog/ wie kiedy komu czego potrzebá.
Swiecá ludźiom vsługuiąc/ sámá się trawi.
Aliis inserviendo consumor. 20.

Swiec á drábiny/ będą nowiny.
Smierć pokaże/ co kto ma. Testamentũ, hominis speculum. *Plin.*

Spi na to dobrze. Porrectis pedibus dormit. *Lucianus.*
Dormit in vtramq; aurem. *Terent.*
Smialka wſzedzie biia.
Stara Panna/ na ſtarego Zolnierza czeka.
Starſzy Pan Bog/ niz swięty Márcin.
Szkoda tym ſtyru zwierzać/ ktorzy nie plywali.
Sluga ma byc wierny/ nie leniwy/ y nie pyſzny.
Slowo wyrzeczone/ dziedzictwo ſtracone/ y czas ktory minie/ z woda co vplynie/ nigdy ſie nie zwracaią.
Neſcit vox miſſa reuerti. *Horat.*
Virginitas nulla eſt vnquam reparabilis arte.
Nec quæ præterijt, curſu reuocabitur unda.
Nec quæ præterijt, hora redire poteſt. *Ouid.*
Starego Liſa trudno vlápic.
Seni verba dare difficile eſt. *Terent.* 30.

Szyia tam komus kaptur. Aliquid monſtri alunt. *Terent.*
Staroſcie z chlewka/ Woiewodzie z piekarniey.
Sierota cięzſza niz kamien.
Szturm ludzi nie rodzi.
Smielſzy Kur na ſwoich smieciach/ niz na cudzych wrotach.
Stroi Baba firleie/ kiedy ſobie podleie.

T.

Tylko Bogá á ſtrzypic.
Trudna zgoda z ogniem woda. Contraria nunquam vniuntur.
Tego co robic nie chce/ máka w rece kole. Nolenti omnia difficilia.
Temu nawietſzy grzech/ komu co zginie. 40.

Tlucze ſie by Marek po piekle.
Trafil ze dzdza pod rynne.
Incidit in prunas, cupiens vitare patellam.
Targowy dzien/ pilnuy kazdy ſwego.
Tam ſą ryby/ gdzie ſie ich namniey nie ſpodziewaſz.

Quo minime reris gurgite piſcis ineſt. *Ouidius.*
Trzeba Babie na boty.
Trudno Wilkiem orać. Aſinus ad lyram.
Trzy rzeczy w ſzlacheckim mieście baczni nagany być godne v=patruią/ kedy Dwor wyżſzy niźli Kościoł/ Karczma okazálſzá niźli Ratuſz/ pśiarnia budownieyſza niźli ſzpital.
To w zyſku/ co w pyſku.
Trudno z iednego wołu/ dwie ſkorze zedrzeć.
Nemo duplici pœna afficiendus. *R. Iuris*
Tłuſtego połcia nie trzeba ſmarować. 50.

Trafiła Marta na Gotarta. Caſcus caſcam duxit. *Varro.*
Taż Baba/ tez koła.
Trafiła koſa na kamień. Nouacula ad cotem.
Trudno z god na gody.
Trudno mądrego oſzukać.
Trzy rzeczy/ a nic grzeczy.
Trzy Niewidy.
Trzy po trzy.
Trudno z iedną macierzyzną/ na dwoie gody.
Tam ſie Orłowie zlatuią/ gdzie ścierw czuią. Vbicunq; fuerit cadauer, illuc congregabuntur & aquilæ. *Saluator.* 60.

Ty cudzego ſzczypty/ a Diabeł twego garścią.
Tak trzeba Rzemień ciągnąć/ iakoby ſie nie zerwał.
Tak rana boli w goleń/ iako y w głowę.
Trafił mu w Rumel.
Trzyma ſie iak pijany płotu.
Trafił na praſk.
Tak to boleſno komu Zona vmrze/ iako kiedy kto zabije ſie w ło=kieć.
Twarda kość Drabiku.
Taż Baba na tychże kołach.
Trudno tego wodzić/ kto nie może chodzić. 70.

Tylko

Tylko to chorego pytaią / ieśli chce.
Tak ważna Mśza czytana / iako y śpiewana.
Tego tylko z działa zabiią / kogo Piorun ma zabić. *Stephanus R.*
Ten niech łaie / ktory daie.
Trudno muru głową przebić.
Ten temu Pan / kto go zie.
Tak temu rad / iakoby mu pśi obiad ziedli.
Tak temu rad / iakoby mu nogę vciął.
Tak temu mił / iako sol w oku.
Trzeba mu iak wrzodowi dogadzać. 80.

Tak to prawda / iako kiedy żywe kiełbasy po świećie látáły.
Trzeba tam stąpać / iak po brzytwach.
Tanquam super spinas incedentes. *Lucianus.*
Trafił Diabeł na Pogáná.
Twardy Koziel doić.
Ty za płotki / a płotki za cie. Anguem concupiscis, & te anguis (*Pro: Græ.*
Tak dobry vbogi / iako y ten co nie ma nic.
Tu gore / tu boli. Hinc lupus vrget, hinc canis angit.
Trzyma mu grzbiet. Tergora tuetur. *Prou. Græ.*
Tedy bliżey a dáley; owedy dáley a bliżey.
Longius, sed tutius. *L. Viues.*
Trafił by kulą w płot. 90.

Tak dobra Kukiełka / iako y biały chleb.
Ty iedno wieśz / a ia drugie.
Tak v Xiedza iak v Wdowy / każdy chodzi po swey woli.
Tak sie go to imie / iako groch ściany.
Trzy rzeczy nie przynośzą żadnego pożytku / cudze pieniądze li=
czyć / cudzego pśa karmić / y cudzą żonę obłapiać.
Trudno Złodzieia okraść.
Tam woz mośi / gdzie sie konie naprą. Varo Vibia sequitur:
Vel. funus fistulam sequutus est. *Prou. Hispan.*

Trudno dwiema panom dogodźić.
Nemo poteſt Dominis recte ſeruire duobus. *Vel:*
Deficit ambobus, qui uult ſeruire duobus.
Tego trzeba hamowáć/ co ſie do broni porywa/ á co do mieſzka/
Torowanym gośćińcem lada kto ſie wlecze. (tego nie trzeba.
Inuentis addere, non eſt difficile. 100.

Proverbiorvm Polonicorvm.

CENTVRIA DECIMA SEXTA.

Trzeba ſie zmaczáć/ kto chce ryby łowić.
Táka mocą rozgrzeſza/ iáka ſam od drugiego ma. Nemo poteſt plus juris in alium conferre, quam ipſe habere dignoſcitur.
Trudno z Bogiem walczyć. (R. *Iuris.*
Trudno przećiwko wodźie pływáć.
Ták długo ſtrugał/ aż też przeſtrugał. Nihil minus expedit, quam agrum nimis colere. *Plinius.*
Táiemnice wydáć/ przez nogę rzućić/ ná poczćiwość ſie targnáć nie przeiednáne rzeczy.
Tegoż płotu kół.
To pewna nowiná/ bywſzy láto będzie Zimá.
Omnium rerum viciſſitudo eſt. *Terent.*
Trzy láta przed wáſem/ trzy láta z wáſem/ trzy láta po wáſie.
Trudno z błazny ná zaiąc. 10

V.

VChoway Panie złego robaká chrząſzczá.
V Wdowy chleb gotowy/ ále nie káżdemu zdrowy.
V ſtrachá wielkie oczy. Metus omnia maiora reddit.
Vpierz mi kożuch/ á wełny nie maczay.

Vstąp gowno twarogowi. Da locum melioribus. *Terentius.*
Vmkni Czechu siłaś stawił.
V dworu dwornie/ a doma wybornie.
Vbiwszy nie dadzą się napłakać. Nemo tam iniquus in servos est Dominus, ut quos luctu affecerit, lugere non permittat. *Huttenus.*
Vgodzi nieszczęście wszędzie/ choć podobieństwá nie będzie.
Vbogiemu Bog nie vbogi. 20.

Vciekay Marku Antoni! nim cię Wiekiera dogoni.
Vleniwych zawsze święto. Ignavis semper feriæ.
Vrosłą wilczkowi zęby.
Vrząd vrzędowi wierzy.
V tego tańca dwa końca.
Vwiną się by złodziey w Jarmark.
V kija dwa końca.
V kata mu kray/ a v szubienice koniec.
V Baranowa wielka woda/ każdy się tam wozić musi.
Vmysł niewieści nie ma stałości.
Varium & mutabile semper, Foemina. *Maro.* 30.

Viáchawszy mile/ postoy koniom chwile/ viáchawszy trzy/ czoła koniom po trzy: viachawszy sześć/ dayże koniom ieść.
Vmizga się by Czapla w kobieli.
Vmizga się/ by ogrodny zając.
Vkazał mu psi ząb. Theonino dente rodit.
V diabla ryby/ a pieprz v dwu.
V Krawca zawsze ma być zdarta suknia/ a v Szewca dziurawy bót.
Vkazuie gruszki na wierzbie.
Vległ miedzy trupy.
Vstoi się/ iak młode piwo za czasem.
Omne principium fervet, medium tepet, finis friget.
Vczyń mię wieszczym a vczynię cię bogatym. 40.

Vmie swego psa leczyć.
Vbogi z wodą warzy.
Vchodząc przed Wilkiem/ trafi na Niedzwiedzia.
Incidit in Scyllam volens vitare Charybdym.
V białychgłow długie włosy/ a rozum krotki.
Longam cæsariem fert, curtam fœmina mentem.
Vchoway Boże zdrowych potraw/ wielkiego szczęścia/ y cnotliwey żony kiedykolwiek.
Vryaszowe listy. Bellerophontis literæ.
Vszy słuchaiąc/ Jęzik mowiąc/ Ręce do siebie garnąc/ Serce pożądaiąc/ nigdy sie nie nasycą.
Non satiatur oculus visu, nec auris auditu impletur. 1 *Eccle. 8.*
Vbogi a pyszny/ Boży nieprzyiaciel.
Vkrzywdzonemu szkoda może sie nagrodzić/ ale łzy nigdy.
Vmie Pan Bog vgodzić gdzie boli. *Hedwigis R.* 50.
Vbogiego łaźnia/ Pańska pokuta.
V wielkiego dworu/ będzie wszytkiego z potrebę/ tylko trzeba poczekać.
Vchodzi w rękoieści.

W.

WEdług stawu grobla.
Wie święty Marcin dla czego płaszcz dał.
Pileum donat, ut pallium recipiat.
Wie pies czyie sadło ziadł.
Wkasian Bawełnę/ a w chomąto słomę.
Bovi fœnum, Psittaco saccarum. 1 *Scaliger.*
Wstyd dworzanina nie karmi.
Inutilis est viro egenti verecundia. *Plato.*
Więtszy huk/ niżli puk.
Wywołał wilka z lasa. 60.
W odmęcie ryby nalepiey sie łowią.
Turbato melius capiuntur flumine pisces.

Wszytko podobno v Boga. Omnia Deo possibilia.
W każdey rzeczy zazdrość/ chyba w nedzy nie.
Sola miseria caret inuidia.
Wilka za vszy trzyma. Lupum auribus teneo. Terent.
Wszytkośmy ludzie/ tylko Xiądz Pleban człowiek.
Wszytko Bog odmienić może.
W cudzym domu drwa rąbią a do nas wiory lecą.
Wiecey ma Pan Bog niżli rozdał. Habet Dominus vnde dare possit multo his plura. 2. Paral. 22. 9.
Włoch przed szkodą/ Niemiec w szkodzie/ Polak po szkodzie przychodzi k sobie. Italus ante damnum, Germanus in damno, Polonus post damnum sapit. 70.
W Rzymie być/ a Papieża nie widzieć.

Wdowa sobie Pan.
Wyszorował mu kocielki.
Włożył piszczele w miech.
Własne Zaiecze łayno/ ni śmierdzi ni pachnie.
Wielka rożnica/ Pan Baranowski/ a Woźnica.
Woł za morzem po groszu/ a od przewozu sto złotych.
W Paryżu rzeka Mleczna/ brzegi Jaglane/ a Woł pieczony nad nią/ y noż w nim.
Wierna miłość/ niezbyty gość.
Wolna myśl iedna rozkosz v człowieka.
Mens secura iuge coniugium.
W smetku nic nie smakuie.
Difficile est tristi fingere mente iocum. Ouid 80.

Wymknął go iak Philipa z konopi.
Witay nas kaczka nie brodząc.
W dostatku trudno miarę zachować.
Luxuriant animi rebus plerumq; secundis. Ouid.
W biedney łące pasieni.

Weza ma w kalecie.
Wloczy ſie za nim Panſtwo/ by za ſarna ogon.
Wyſilil ſie w rozum/ by ſarna w ogon.
Wet za wet/ darmo nic.
Wſzedzie na blazny kapie.
Wziąl na kiel. 90

Wyprawil go z kuſza na wroble.
Widze ze nie peć.
Wzial to Diabel za ſtary dlug.
Wolalbym w Markowey świnie paść.
W Karczmie nie maſz Pana.
Wyiechal by weſz na czolo.
Wydal go na mieśne iatki.
Wiecey gość za godzine w cudzym domu vyrzy/ niz goſpodarz za rok
Wydal go na rzez.
Wazywſzy na ryby/ a na pieprz nie wazyć? 100.

Proverbiorvm Polonicorvm.

CENTVRIA DECIMA SEPTIMA.

W Czepku ſie rodzil a w powrozku zginie.
Wronami go karmiono/ a krucy go ziedza.
Woyna bez wici.
Wyſpal ſie by myſz na pudle.
Wyglada by ſzczurek z maki.
Wſzytkiego pomoze/ y z kuſze/ y z ſamoſtrzalu.
W czym ſie kochamy to nam czeſto ſzkodzi.
W ſzcześciu ludzie ſie zapominaia.
Wiecey ſie chlop tego boi/ co beſpiecznie w kroku ſtoi.

Wielcy

Wielcy Złodzieie małe wieszaią. Magni fures paruum ducunt. *Diogenes.* 10.

Wdowiec z Wdową / rzadko dobrze z sobą.
We złey toni.
Wdowy za mąż gotowy.
Wiele przewodzą / gdzie sie wszyscy zgodzą.
Wszytko sie rozleci / co sczyniß dla dzieci.
Wierny Bursa / zie bez obrusa.
Wodę do morza wozić. Aquam Oceano affundere.
W karczmie / w Łazni / w Młynie / y w Kościele nieznać Pana.
Wodę mierzyć.
Wsadził go na Barzego. 20.

Więcey w dupie gówien / niżli w głowie mozgu.
Wilkowi owce poruczono. Lupo ouem commisisti. *Terent.*
Wodzi go za nos.
Wisła iak Bog iednemu daie / drugiemu bierze.
Wiedzą sąsiedzi / iak kto siedzi.
Wszytkich sie radź / a iednego słuchay.
Włoczy sie by Cygan po świecie.
W ostrogach.
Wszytko poiadł y z kośćiami. Cũ ipso canistro omnia deuorauit.
W kazdey rzeczy patrz końca. Finem negotiorum spectare iubeo. *Solon.* 30.

W nadzieie wiela / mała nie opuszczay.
Wilcza pokora.
Wyprawuie sie by Krzemień w ogniu.
Ważono / miła Żono. Iacta est alea. *Terent.*
Wie Pan Bog / czyi Kapłun / a czyi Baran.
Własny nieboszczyk Dąbek / co w stoiaczki zdechł.
Własny Pękowskiego piesek.
Wsadzono go w kozi rożek.

Wara wasa
W ciernie braciá. 40.

W dzien Symona Judy/ boi sie koń grudy.
Festa dies Iudæ, prohibet incedere nudè.
Wode czerpa przetakiem/ kto bez Xiąg chce być Zakiem.
Haurit aquam cribro, qui studet absq; libro.
Woyna iednego zbogaći/ a sto ich z vbozy.
Wilk na dziedzinie nie szkodzi.
Wrzucil kość miedzy nie.
Wolno do Piekla/ by chcial o polnocy.
Otworem stoi/ ta przekleta mocy.
Noctes atq; dies patet atri ianua ditis. *Maro:*
Wszedzie dobrze/ ale doma nalepiey.
Nihil est iucundius lectulo domestico. *Q. Frater apud C.*
Wlasny oley pnie sie ku gorze.
W lozko maly/ a w kolebke wielki.
Wszytko sie nagrodzić może/ tylko strach nic. 50.

Wiele sluchać rzecz bespieczna.
Wiele mowić rzecz wszeteczna.
Audi multa, loquere pauca, Nulli tacuisse nocet, nocet esse locutum. *Cato.*
Wolno dupce/ w swoiey chalupce.
W Maiu sie rodzil/ harpakiem sie bawi.
Wszytko tu zostanie/ po smierći twey Panie.
Wielkiemu Panu zawsze kostka dobrze pádá.
Iouis taxilli semper feliciter cadunt.
Wielkiemu Panu nie wszytko trzeba báczyć.
Quo quis maior est, magis est placabilis iræ. *Ouid.*
W glowie szum/ w kośćiach lom/ w mieszku trwogá/ ratuy kto dla Boga.
Wlasny Trebeckiego Diabel/ trudno sie go skropić.
Wlasnie iak w komorze sadla.

Wierny

Wiemy to Panie Pilacie/ iż ten Łancuch dawno macie.
Każdy więzień co gi nosi/ od śmierci sie nie wyprosi. 66.

W nowine mu biały chleb. Ne per somnium quidem albo pane saturatus. *Lucianus.*

Wszytko człek dla zdrowia waży. Cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua. *2 Iob 4.*

W dom przed gościem/ z domu za gościem. Aduenientem hospitem oportet hilariter excipere, abeuntem vero humaniter dimittere. *Euripides.*

W iedney rece chleb/ a w drugiey kamień trzyma. Altera manu panem, altera lapidem gerit.

Wielka tárápátá/ dziurawa w deżdż cháta.

Wyrzucono go by żabe z wierszy.

Wielkie bogactwo/ wierna miłość/ cieszka choroba/ y zranione sumnienie/ nie mogą być zataione.

Wczorayszego dnia szuka. Nodum in scirpo quærit. *Terent.*

Wstyd w młodym człowieku Cnota/ a w starym Niecnota.

Wlezie pod ławe/ a rzecz/ mądry ia. 70.

W tym sie polu dobrze rodzi/ Po ktorym Gospodarz chodzi. Fimus qui cadit de calceis Domini, fertilem reddit agrum. *Varro.*

Wstyd Kota w ogon.

Wie Pan Bog co czyni. Bene omnia fecit.

Wykupił koszulę/ a suknia zástáwił. Versuam soluit.

X.

Xiadz Gamrat wszytko wiedział/ a nic nie wiedział. Margarites multa scit, sed omnia male scit. *Plato.*

Xiadz do Klechy/ a toż tak/ Tobie pistorz a mnie węgorz. Albo tak/ Mnie Węgorz a tobie pistorz. A Klecha na to/ A mnie przecie pistorz.

Xieże Janie/ bede sie ia kwikátá/ vedeli tez z bawsona.

L.

Kosźt y praca w niwecz. Oleum & operam perdidi.
L na chromym pomsta doiedzie.
L w kapicy wełna.

L w szachach przyiaciela poznać.
L ptak tam lecąc pioro vroni.
L nalazszy trzeba zliczyć.
L ci chleb iedzą / co domu nie wiedzą.
L czarna kokosz białe iayca niesie.
Etiam atra gallina candida oua excludit.
L strzyże y goli.
L włos ma swoy cień. Et pilo sua vmbra.
L mrowka ma swoy gniew. Et formicæ sua bilis inest.
L biedna mucha odeymuie sie.
Sæpe etiam instanti læsa repugnat ouis. Ouid.
L świnia czasem miiaiąc człowieka krząknie. 90.

L wrony nan kraczą.
L psi nań nie szczekaią.
L Baba śmielsza za murem.
L Baba za murem biie.
L koń na konia patrząc / kiedy nie ie / tedy schnie.
L obręcz vderzy kiedy kto na nie nastąpi.
Sæpe etiam instanti læsa repugnat ouis. Ouidius.
L Myß kiedy sie mały obie / tedy sie iey gorzka widzi.
L tam wre / y sam wre.

Z.

Zawsze v dworu dziesięć na iednego sluży.
Zawsze ludziom nowin przyczyniaią.
Fama viris acquirit eundo. Maro.
Semper & auditis aliquid nouus adijcit auctor. Naso.
100. PRO

Proverbiorvm Polonicorvm

CENTVRIA DECIMA OCTAVA.

Złe nabyte nie bywa dobrze pożyte. Male parta, male dilabuntur.
Złe położenie / dobrego psuie. Occasio facit furem.
Żadna biesiada nie może być bez błazna. Etiam in lautissimo conuiuio reperiuntur, qui minus laute tractantur. *Plutarchus.*
Zastocżono mu od spąsi.
Zdybiem się v soli.
Ze złego targu z vszyma do domu.
Z pustey stodoły albo sowa / albo Diabeł wyleci.
Zbieraycie sieci / bo iuż ptacy nie lecą.
Zona a śmierć / przeznacżone rzecży od Bogá.
Znać ptaka po pierzu. E plumis dignoscitur ales. 10.

Znać ptaka po głosie. Ex canu dignoscitur auis.
Z doświadczenia rozum się mnoży. Experientia rerum magistra.
Za szczęściem godność / za dostatkiem dobra myśl.
Za godnością laska Pańska.
Żaden nie powinien być bogatym / ieno cnotliwym.
Z przybytku głowa nie boli.
Zgadzay się gęba z mieszkiem.
Z wielkiey chmury / mały deszcż. Nubes sine pluuia. *Prou. Græc.*
Żaden na się nie powie.
Żaden swey wady do siebie nie bacży.
Sed non videmus manticæ, quod in tergo est. *Catullus* 20.

Zdrowy choroby / a chory ma się spodziewać śmierci.
Z kaleki Pan / z Klechy Pleban.
Za młodu się tarnek ostrzy. Vrit maturè, quod vult vrtica manere.
Ziemiański staw / a Cesárskie Kyby.

Zła miłość o głodźie. Sine Cerere & Baccho friget Venus. *Terent.*
Z ſwągrem na Zaiac / z bratem na Niedźwiedźia.
Frater cum adiuuatur à fratre, eſt quaſi Ciuitas munita.
Z cudzego konia y ſrzod błota z śiaday.
Znay koza Franka.
Zły to ptak / co opuſzcza.
Zły to ptak / co ſwe gniazdo plugawi. 30.

Znać Dudka miedzy Dźiecioły.
Zła tam otucha / gdźie ſzepcą do vcha.
Złodziey w nocy kradnie / a we dnie go wieſzą.
Noctu clepens interdiu ſuſpenditur.
Zaiął iak ná Rzepie.
Zdrow by rybka / rybka iáko śledź / á śledź iáko gnoy.
Z przyiaćielem ſłowkiem rzadko / á ráczką nigdy.
Znam cię źiołko żeś pokrzywká.
Frigidus o pueri, fugite hinc, latet anguis in herba. *Maro.*
Zbytek kaźi pożytek /
Z iednym w doł / z drugim w dom.
Zony bez ſiebie do przyiaćioł nie puſzczay. 40.

Zaden ſię na ſwiat z rozumem nie rodźi.
Nemo naſcitur artifex. *D. Eraſmus.*
Zartem ſię prawdy domowić nie wadźi.
Ridentem dicere verum, quid vetat? *Horat.*
Zmyto go bez ługu.
Z pomocą rzeki płyną. Magnus ope minorum. *L. Viues.*
Za młodu świata vżyć.
Zoſtáwił go na koſzu Liquit illum ſub cultro. *Horat.*
Zdarto mu pypeć.
Z wielkiego miaſta / nigdy ku nocy nie wyieżdzay.
Złodziey mi nie Brat / Kurwa mi nie ſioſtra.
Zagrał mu Caſtigans. 50.

Z tłuſte-

Z tłuſtego mięſa/ tłuſta polewka.
Znać piwo po zakwaſie. Protinus apparet planta futura fe-
Zły chłop od żony. (rax.
Zbladł by Toruńſka cegła.
Złego człowieka karze Pan Bog przez gorſzego.
Z młodu w tafcie/ a na ſtarość w płachcie.
Zamykay gębę Woytku/ bo teraz Łayna po świećie látáią.
Żelazna śierść/ żelazny Koń.
Złe towarzyſtwo/ na złe wychodzi.
Z nieprzyiaćielem vmrzeć nie żal.

Zły w przygodzie przyiaciela nie znaydzie.
Zgodnych nikt nie przełomi. Concordia inuicta.
Zły radby iżby z nim wſzyſcy poginęli.
Żaden w ſwey ſprawie/ Sędzią być nie może.
Nocens ſe iudice nemo abſoluitur. *Iuuenalis.*
Zła wola/ Niewola/
Źli więcey maią/ iż cudze łapaią.
Źle myſzurowi/ zięćiem być Lwowi.
Żywot ſtarſzego/ vczy młodſzego. Vita eſt nobis aliena magi-
Złodziey domowy/ nieprzyiaćiel gotowy. *Cato.* (ſtra
Żona/ rzadko bez gomona. 70.

Zamydlono mu oczy.
Żyda grześć.
Z okna Mąż/ w krześle Senator/ á na koniu Rycerz.
Z karłow wyroſt/ a chłopa nie doroſt.
Zły ſzkapá/ kiedy ſie vprze/ y z gory nie pociągnie.
Zbił go z inochody.
Zła robota/ źle ſie płaći.
Żaden cudzey żony nie poymie.
Złe ma ſąſiady/ kto ſie ſam chwali. Laudet te os alienum.
Laus ex proprio ore ſordet.
Złemu trudno ſie wymowić. 80

Zwyczay łatwie rzeczy czyni. Assuetudo omnia reddit facilia.
Znać człowieka po skorze.
Zachudzina Pan Bog.
Żadna śmierć nie iest bez przyczyny.
Mors aliquam causam semper habere solet.
Złote gory obiecuie / a nie ma y ołowianych.
Aureos montes polliceri. Suidas.
Z. Z Z Z Z Z
Że Złym Źle Znaleść / Źle Zgubić.
Zaiachali Jezni.
Ziadłaby go Kotka przez noc.
Z Husarskiego siodła ręką albo nogą / a z Kozackiego szyią przypłacaią.
Żydowska dusza á Xięże zebranie /
Po śmierci Bog wie / komu się dostanie.

Z Panem kart nie gray / w zawod nie puszczay / pieniędzy mu nie pożyczay / żony mu nie obłapiay.
Żono podźmy do Kościoła / nie mam w czym miły: Podźmyż do Karczmy / Dziewko / day sam stare boty / są tam gdzieś pod ławą.
Złodziey bywszy w domu kąty zostawi / a ogień kiedy przydzie / wszytko pobierze.
Zła to sprawá / kto naprzod w Obozie wykroczy.
Z oney rzeczy Xięże Janie nic.
Złym złego zbyć.
Żołduieśz każdego swoią.
Rychley wymową niż zbroią.
Za Krola Olbrachta / wyniszczoná szlachta. M. Bielski.
Za młodu gáłąski nachylać trzeba; bo kiedy się iuż zrośćie / tedy się iuż złamie.
Z kim Bog ten biie. Qui potior causa, potior victoria. 100

PRO-

Proverbiorvm Polonicorvm

APPENDIX.

Z Złego nalogu/ trudno ku Bogu.
Zgadzaia sie iak Pies z Kotka.
Zgoda miedzy nami/ iak Wilkom z Barany.
Lupis & agnis quanta sortito obtigit.
Tecum mihi concordia est. *Horat.*
Znaymy sie po sierści.
Z domu nie iadszy/ a z lasa nie wyseydawszy sie nie wyiezdzay.
Zna sie na rzeczach/ by świnia na pieprzu.
Quid Sui cum Amarantho?
Zle psa w studni drażnić.
Cum canibus in puteo, non est pugnandum. *Pro. Græ.*
Zywot Dworski/ świetnogorzki. Aulica vita, splendida miseria.
Zboycy niesprawiedliwie wydzieraią/ a sprawiedliwie sie dzielą.
Etiam inter latrones viget Iustitia. *Cicero.*
Zaiachawszy za Dunay/ iuż do domu nie dumay. 10.

Złodziey na złodzieia nie powie. Carus erit Verri, qui Verrem tempore quouis accusare potest.
Z glupim w karty/ z madrym w żarty.
Zawolany na kupie gnoiu.
Znać dobrze po mowie/ co sie dzieie w glowie.
Effœminatorum effœminata oratio.
Zydzie kup ten kij/ widzisz iako smagly.
Zaden tego nie nawroćl/ od kogo Bog twarz odwroći.
Nemo potest corrigere, quem Deus despexerit. *7. Eccles.* 14.
Z koniem nie gray/ niewieście nie vlegay/ Pieniadze sam choway/ chceszli być bez szkody.
Zona ma być trzeźwa/ ochedożna/ y cnotliwa.

Zaloty glosem / śianie w deżdż / zwada po piianu / rżadko z po=
żytkiem.
Zenie ſie ni ocż nie klaniay / kucharki przedniánie oblapiay. 20.

Zle ſie zboże ſpienieżylo / zaraz poſtawy przybylo.
Quia paululum acceſſit pecuniæ, ſublati ſunt animi. *Terent.*
Ze pſy w rżąd / z kotki w taniec.
Z przyrodzenia to pochodzi / że ſie żonka z żonką zgodzi.
Mulier mulieri magis congruit. *Terent.*
Znać że drogo pſzenice przedal / bo cżapkę brożcem na leb wdzial.
Zona Meżowi może ſie vrodzić / a Matka iuż nie.
Barziey lacżno / niżli macżno.
Maſlo przed obiadem zloto / po obiedzie śrebro / a po wiecżerży
olow / ktorego dnia cżlowiek na cżczo maſlo ie albo cżoſnek /
tego dnia może ſie trucizny nie bać.
Malo dać wſtyd / a śila żal.
Nie pytay ſtarego / pytay bywálego.
Nalog lamie przyrodzenie. Conſuetudo altera natura. 30.

Stul pyſk.
Slawny plywacż / w lada rżece vtonie / a ſlawnego Rycerza w
lada karcżmie zabiją.

FINIS.